

FEHÉR FÜZET 2008

A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda beszámolója

FEHÉR FÜZET 2008

A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda beszámolója

Felelős kiadó: DR. KÁRPÁTI JÓZSEF

Szerkesztette: IVÁNYI KLÁRA

Esetleírásokat készítette: DR. BIHARY LÁSZLÓ • DR. KURTÁN ESZTER •

DR. UDVARI MÁRTON • IVÁNYI KLÁRA

A MÁSSÁG ALAPÍTVÁNY kiadványa

© MÁSSÁG ALAPÍTVÁNY, NEKI, FEHÉR FÜZET 2008, BUDAPEST

Tartalom

Előszó	7
Az év	
Képzések, pályázati programok	11
2007-ben született bírósági ítéletek, illetve az Egyenlő Bánásmód Hatóság döntései a NEKI által képviselt ügyekben	
I. Foglalkoztatással kapcsolatos ügyekben született döntések	14
II. Közszolgáltatással kapcsolatos ügyekben született döntések	18
III. Büntetőeljárásokban született döntések	21
IV. Egészségügyi ellátással kapcsolatos döntések	23
V. Egyéb ügy	24
Új ügyek	
Foglalkoztatással kapcsolatos ügyek	
H. Erika ügye (D. város)	28
K.-né B. Ilona ügye (Sz. város)	29
M. Anita ügye (Gy. város)	31
T. Csaba ügye (B. város)	34
Közszolgáltatás körében elkövetett hátrányos megkülönböztetés	
H. József és társai ügye (N. város)	38
Laure M. és társai ügye (B. város)	40
Közérdekű igényérvényesítések vendéglátó-ipari diszkrimináció miatt	42
Kártalanítási eljárás	
S. Ernő ügye (B. város)	46
Sértetti képviselet	
T. Ferenc ügye (Gy. város)	50
Egészségügy ellátás	
H. György ügye (Sz. város)	54
Szociális ellátás	
R. Béláné (K. város)	58
A NEKI	
A szervezet	62
A jogvédelemről	62
A diszkriminációról röviden	65
Támogatók 2008-ban	69

Előszó

Ahogy azt az olvasó már megszokhatta, eddigi hagyományainknak és alapító okiratunknak megfelelően a Fehér Füzetben az általunk képviselt diszkriminációs ügyekről és annak eredményeiről írunk. Folytatjuk azt a több éve megkezdett gyakorlatot, hogy azokat az eseteinket ismertetjük, amelyek „klasszikus” értelemben vett diszkriminációt tárnak fel, illetve olyan kérdéseket vetnek fel, amelyek a jogalkalmazói gyakorlatot befolyásolhatják.

A 2008-as ügyek között is a szolgáltatások nyújtásának megtagadása és a foglalkoztatási diszkrimináció áll a középpontban, és elmondhatjuk, hogy az általunk képviselt ügyekben 2008-ban is viszonylagos sikereket értünk el.

Továbbra is megállapítható, hogy a rendőrség megnyilvánulásaival illetve jogsértéseivel szemben gyakorlatilag lehetetlen érdemben fellépni, és ez nemcsak arra az esetre igaz, amikor a túlkapások áldozatai romák. Ugyancsak nehezen vonhatók felelősségre a magyar jog szerint a büntetőjogi következményekkel még nem járó, de gyűlölködő, uszító beszédek, kijelentések terjesztői, azaz folytatódik a közéleti vita a szólásszabadság, mint demokratikus anyajog és a gyűlöletbeszéd szankcionálhatóságának határterületeiről.

2008-ban a Másság Alapítvány folytatta profiljának kiegészítését: a tréningek szervezését, kiadványok terjesztését, és egy nagyobb volumenű, telefonos teszteléssel alátámasztott szociológiai-jogi kutatásba kezdett a munkaerő-piaci diszkrimináció feltárására.

A hitelesség, tényszerű tájékoztatás és a folyamatosan fenntartható fejlődés igényével szeretnénk tovább folytatni másfél évtizedes munkánkat.

DR. KÁRPÁTI JÓZSEF
igazgató

AZ ÉV

Képzések, pályázati programok

A Másság Alapítvány a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda útján 2008-ban folytatta jogvédő tevékenységét, emellett az alapítvány tréningeket tartott különböző célcsoportok számára, illetve emberi jogi jelentéseket, kiadványokat készített.

A jogvédő tevékenység keretében felvállalt ügyek egyrészt tisztán diszkriminációs ügyek voltak, másrészt olyan stratégiai eljárások kezdeményezésére voltak alkalmasak, amelyekkel képesek voltunk új jogintézményeket tesztelni és a jogalkalmazói gyakorlatot befolyásolni. A diszkriminációs ügykezelés mellett meghagytuk a lehetőségét annak, hogy a kirívóan jogsértő hatósági intézkedések vagy kiemelkedő elvi jelentőségű emberi jogi sérelmek esetén segítséget nyújthassuk az áldozatoknak. A jogi eljárások mellett egyszerűbb ügyintézással és tanácsadással segítettünk azoknak a halmozottan hátrányos helyzetű, alacsony jog-és érdekérvényesítő képességű roma személyeknek, akik irodánkat megkeresték.

2008-ban 78 bejelentés érkezett irodánkba, amely bejelentések közül tényfeltárást követően 12 stratégiai ügyben kezdeményeztünk különböző eljárásokat. Folyamatos jogi képviselést biztosítottunk továbbá abban a 13 diszkriminációs ügyben, amelyek korábban indultak, de 2008-ban még folyamatban voltak, illetve akkor fejeződtek be jogerősen.

A jogvédő alaptevékenység mellett különböző pályázati programok keretében antidiszkriminációs tréningeket tartottunk, kiadványokat készítettünk, megjelentettük a Fehér Füzetet, illetve megkezdtünk egy kétéves stratégiai tervezési folyamatot. Ezzel összhangban lefektettük jövőbeni működésünk új intézményi alapjait, illetve elindítottuk azokat az akkreditációs eljárásokat, amelyek eredményeként tréningjeinket a piacon értékesíteni tudjuk majd a jövőben. Számos új együttműködést alakítottunk ki fővárosi és vidéki civil szervezetekkel, illetve több megyei Esélyek Házával is.

Tréningek 2008-ban

A 2008-as év folyamán a „Civil szervezetek és az antidiszkriminációs törvény végrehajtása” program keretében az év elején egy tesztelési képzést tartottunk civil szervezetek munkatársai számára. A tréning célja az volt, hogy a résztvevők megismerjék a tesztelés, mint diszkriminációt feltáró módszer elméletét és gyakorlatát, valamint maguk is képesekké váljanak akár tesztelőként, akár tesztelő koordinátorként saját területükön a módszert alkalmazni. Ugyanezen program keretében képzést tartottunk bírák számára, illetve két tréninget bonyolítottunk le betegjogi képviselők részére tolerancia-erősítés, antidiszkrimináció témakörben.

Négy alkalommal tartottunk tréninget a Komárom-Esztergom Megyei Esélyek Háza, és három alkalommal a Hajdú-Bihar Megyei Esélyek háza felkérésére szociális szakemberek számára. Két alkalommal a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Szocio-East Egyesület felkérésére tartottunk tréninget Nyíregyházán a munkahelyi esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód követelménye témákban.

2008 nyarán a Diversitas Alapítvány felkérésre három alkalommal vettünk részt és tartottunk előadást azon a kerekasztal-beszélgetésen, amelyet munkahelyi sokszínűség és esélyegyenlőség témákban tartottak Pest megyei településeken multinacionális cégek számára.

2008 novemberében a Szerencsejáték Rt. támogatása segítségével munkaügyi bírák részére tartottunk egy napos továbbképzést a foglalkoztatási diszkrimináció, illetve az Egyenlő bánásmódról szóló törvény alkalmazása témakörén belül.

**2008-ban született bírósági ítéletek,
illetve az Egyenlő Bánásmód Hatóság döntései
a NEKI által képviselt ügyekben**

Foglalkoztatással kapcsolatban született döntések

Cs. Gyula ügye (Budapest)

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság 2008. május 19-i határozatában elutasította Cs. Gyulának a P. Kft. ellen, az egyenlő bánásmód megsértése miatt benyújtott kérelmét. A roma származású kérelmező újsághirdetés alapján jelentkezett egy biztonsági őr állásra.¹ A telefonos egyeztetést követő személyes találkozó alkalmával azt a tájékoztatást kapta, hogy jelenleg nincs betölthető állás, csak egy zöldségüzletben tudnák elhelyezni, amit azonban a fiatalember nem fogadott el. Megállapodtak ugyanakkor abban, hogy értesítik, ha lesz számára megfelelő munkalehetőség. Ezt követően Cs. Gyula ismerőse, Ö. Péter is érdeklődött telefonon az állást illetően, őt úgy tájékoztatták, hogy van irodaházi munka. Mikor Cs. Gyula később telefonon ismét megkereste B. Editet, akivel korábban is beszélt, azt a választ kapta, hogy a megbízó kft. „magas és kigyúrt” személyeket keres. Cs. Gyula korábbi tapasztalatai alapján úgy érezte, származása miatt részesült elutasításban. Eredménytelen egyezségi kísérletet követően irodánk a panaszos nevében az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz fordult az egyenlő bánásmód követelményének sérelme miatt. Az eljárás alá vont kft. többek között arra hivatkozott, hogy a felajánlott állás elfogadása esetén később lett volna lehetőség irodai munkára, ezt az ajánlatot a tárgyalások során is fenntartotta. Hivatkozott továbbá arra is, hogy az irodaházak őrzésére meghirdetett állások tekintetében a megbízó döntése alapján nem jött létre szerződés közte és az I. Kft. között.

A hatóság határozatában azzal indokolta az elutasítást, hogy a kérelem nem alapos. **Elfogadta a P. Kft. védekezését, miszerint a meghiúsult megbízási szerződés miatt nem tudták a kérelmezőt irodaházi munkára alkalmazni. A kérelem elutasításra került, „mivel nem állapítható meg, hogy a cigány kisebbséghez tartozása miatt az eljárás alá vont megsértette az egyenlő bánásmód követelményét”.**²

A határozat ellen Cs. Gyula – ugyancsak Irodánk által megbízott ügyvéd képviseletében – keresetet nyújtott be a Fővárosi Bírósághoz. A közigazgatási szerv határozatának felülvizsgálatára irányuló keresetben arra hivatkoztunk, hogy az eljárás alá vont kft. nem tudta bizonyítani, hogy nem jött létre megbízási jogviszony a két biztonsági cég között. E tény képezte ugyanis kimentésük alapját. A hirdetésből egyértelműen kiderült, hogy irodaházi állásról van szó, illetve a felvételi eljárás megkezdődött. **Ennek során került elutasításra Cs. Gyula, különböző, egymásnak ellentmondó indokok alapján (nincs állás, illetve kigyúrt, magas személyt keresnek).**

A Fővárosi Bíróság 2008. december 16-án kelt ítéletében³ Cs. Gyula keresetét elutasította. Az ítélet indokolása szerint az egyenlő bánásmód követelményének sérelme akkor lenne bizonyított tény, ha „egyedül az ő felvételi lapját nem fogadták volna el, a jelentkezését nem továbbították volna a megbízó felé”.⁴ **A bíróság nem fogadta el a rejtett diszkriminációra vonatkozó érvelést és hangsúlyozta: a felperes egyszer sem élt a felkínált állásajánlatok egyikével sem.**

Az ítélet elleni fellebbezés lehetősége kizárt.

K.-né B. Ilona és társai ügye (Szabadszállás)

A Fővárosi Bíróság 2008. május 26-i ítéletében⁵ elutasította az S. Kft. és B. Kft közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti kérelmét, amely az Egyenlő Bánásmód Hatóság K.-né B. Ilona és társai ügyében hozott marasztaló határozata ellen irányult.

K.-né B. Ilona és társai egy budapesti munkaerő-kölcsönző céghez utaztak több, nem roma társukkal együtt egy csomagolási munka reményében. A hirdetést B. Ilona találta és ő is szervezte meg az utazást.

¹ Fehér Füzet 2007, 32. o.

² Idézet az ítéletből.

³ 8.K.33.203/2008/3.

⁴ Idézet az ítéletből.

⁵ 8.K.33.150/2007/14.

A személyes egyeztetést követően megállapodtak a munkába járás körülményeiben is, amely a munkavállalókra jelentős terhet rótt. A munkát azonban így is elvállalták volna. Másnap a társaság egyik nem roma tagja telefonon kapott értesítést, hogy a másnapi munkába állásnál a roma származású személyek ne jelenjenek meg, mivel őket a megbízó nem kívánja foglalkoztatni.⁶

K.-né B. Ilona és társai az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz fordultak az őket ért sérelem miatt, kérve, hogy állapítsák meg az egyenlő bánásmód követelményének megsértését. Irodánk jogi képviselőtűket azért vállalta el, mert a diszkrimináció nyílt, kimondott formája valósult meg, egy olyan fontos területen, mint a munkához való hozzájutás.

A Hatóság 2007. június 25.-i határozatában⁷ megállapította, hogy mind a munkaerő-kölcsönző, mind a munkaadó cég megsértette az egyenlő bánásmód követelményét, amikor roma származásuk miatt kizárta őket a munkára jelentkezők közül. **A döntés szerint a munkaerő kölcsönző cég azzal követett el jogsértést, hogy nem közvetítette ki a roma jelentkezőket a képzettségüknek egyébként megfelelő munkavégzésre, míg a munkaadó cég azon kérése volt diszkriminatív, hogy romák ne legyenek a munkavállaló között.** A jogsértés megállapításán túl a hatóság a munkaerő-kölcsönző céget egymillió, a munkaadó céget kétmillió forint bírság megfizetésére is kötelezte.

A két cég a határozat bírósági felülvizsgálata iránt keresetet nyújtott be. A bíróság a hatósággal egyező álláspontra jutva megállapította, hogy a bizonyítottan komoly munkavállalási szándékú roma munkavállalókkal szemben a két cég megsértette az egyenlő bánásmód követelményét. A felperesek azon kijelentése már önmagában diszkriminatív, amely szerint a munkáltató igénye kizárólag magyarokra terjed ki. Az első telefonos megbeszélés alkalmával ilyen kitévelt a munkaerő-kölcsönző cég nem említett. A bíróság a továbbiakban nem fogadta el a két cég kimentési indokait (munka jellegénél fogva indokolt lenne a megkülönböztetés, formanyomtatvány visszaküldésének elmaradása).

B. Józsefné ügye (H. község)

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság 2008. június 10-i határozatában⁸ elutasította B. Józsefnének a munkáltatója, B. Község Önkormányzata ellen, az egyenlő bánásmód megsértése miatt benyújtott kérelmét.

B. Józsefné tanyagondnokként dolgozott a Baranya megyei B. község önkormányzatánál, több mint nyolc évig. Az asszony munkájával korábban semmi gond nem merült fel, (miniszteri kiténtetésben is részesült), a 2006-os választásokat követően beiktatott új polgármester azonban 2007. januárja óta folyamatosan megpróbálta valamilyen indokkal megszüntetni a munkaviszonyát.⁹ A panaszos elmondása szerint az új polgármester több alkalommal is kifejezte vele szemben az ellenszenvét, többször előfordult, hogy üvöltözött vele, sértegette a munkatársak és az ügyfelek előtt is. Kezdeményezte munkaidejének csökkentését, a munkaszerződés módosítására azonban a panaszos beleegyezésének hiányában nem került sor. Többször is felajánlotta B. Józsefnének, hogy közös megegyezéssel szüntessék meg a határozatlan idejű munkaviszonyát.

2007. májusában a polgármester fegyelmi eljárást kezdeményezett az asszony ellen a képviselőtestületnél, mert állítása szerint B. Józsefné szóbeli utasítása ellenére hazavitte a tanyagondnoki autót. (A panaszos szerint erre az alpolgármestertől kapott engedélyt.)

Mindeközben a panaszos 2007. április közepétől, augusztus elejéig táppénzen volt, mert a munkahelyén történtek megviselték, szívritmuszavar jelentkezett nála. Munkába való visszatérését követően a polgármester azzal fogadta, hogy megtiltotta számára a szolgálati gépkocsi vezetését, mivel arra szerinte egészségügyileg alkalmatlan. Ennek a döntésnek az lett a következménye, hogy B., Józsefnének gyalog kellett ellátnia a munkáját. A megerőltető munkavégzés miatt kialakult betegsége miatt táppénzes állományba került. Ezt követően a polgármester levelében a polgármester értesítette B. Józsefnét arról, hogy falugondnoki jogviszonyának megszűnése után lehetősége van egy másik, betöltetlen munkakör ellátására, és két napon belül nyilatkozzon, hogy azt elfogadja-e, igaz az nem volt benne a levélben, hogy milyen másik munkakört kell betöltenie.

⁶ Fehér Füzet 2007, 35. o.

⁷ EBH/271/2007/26.

⁸ EBH/56/17/2008

⁹ Fehér Füzet 2007, 37. o.

A panaszos szerint az őt ért zaklatások célja egyértelműen az volt, hogy maga kérje a közalkalmazotti jogviszonyának a megszüntetését. Az asszony szerint azért ő lett a polgármester célpontja, mert ő az egyetlen roma származású hivatali dolgozó, illetőleg – ahogy azt a faluban beszélnek –, valaki mást szeretett volna a falu vezetője a tanyagondnoki feladatokkal megbízni.

B. Józsefné ezért eljárást indított az Egyenlő Bánásmód Hatóságnál, kérve, hogy állapítsák meg, a polgármester eljárása megsértette az egyenlő bánásmód követelményét. **A hatóság határozatában úgy foglalt állást, hogy a sérelmezett intézkedések a kérelmező munkavégzésével álltak összefüggésben és nem roma származásával. A problémák megvitatására, kijavítására adott utasítás pedig nem minősül zaklatásnak.** Álláspontja szerint a kérelemben előadottakat munkaügyi bíróság előtt érvényesítheti a kérelmező.

B. István ügye (P. város)

A másodfokon eljáró Baranya Megyei Bíróság, 2007. december 20-án kelt ítéletében¹⁰ a Pécsi Munkaügyi Bíróság ítéletét az indoklás részbeni megváltoztatására vonatkozó fellebbezett részében megváltoztatta, mellőzve annak kimondását, hogy „az esélyegyenlőségi törvényben foglaltak értelmében a felperesnek azt kell bizonyítani, hogy az elszenvedett hátrány összefüggésben volt a származásával”.

A Pécsi Munkaügyi Bíróság 2007. szeptember 13-án kelt ítéletében elutasította B. István keresetét, amelyben arra kérte a bíróságot, hogy állapítsa meg: az országosan működő őrző-védő alperesi cég roma származása nem alkalmazta őt. Az ítélet indokolása szerint a cég sikeresen bizonyította, hogy nem B. István származása volt az alapja annak, hogy őt nem alkalmazták.

Amint arról már korábban is beszámoltunk, B. István 2005. májusában szerzett tudomást arról, hogy az őrző-védő cégnél üresedés van, ezért bement annak pécsi kirendeltségéhez.¹¹ A kirendeltség vezetője megerősítette, hogy valóban keresnek munkaerőt értékszállítói pozícióban, és miután tisztázták, hogy B. István rendelkezik a megfelelő képesítéssel, ígéretet tett rá, hogy alkalmazni fogják, amennyiben a munkába álláshoz szükséges követelményeknek eleget tesz. Miután azonban B. István – nem kevés idő és pénz ráfordításával – megszerezte a szükséges dokumentumokat, telefonon közölték vele, hogy nem tudják alkalmazni. A férfit nagyon meglepte a megváltozott hangnem, így személyesen is érdeklődött az elutasítása indokáról. A kirendeltség vezetője ekkor közölte vele, hogy a budapesti központ nem hagyta jóvá a felvételét. Mivel B. István nem tudott másra gondolni, ezért megkérdezte, hogy roma származása miatt utasították-e el, amire azt a választ kapta, hogy nem jár messze az igazságtól.

Az elsőfokon eljáró bíróság elfogadta a cég létszámstopra vonatkozó védekezését (állításuk szerint erről a kirendeltség-vezető, akivel B. István kapcsolatba lépett, még nem tudott). Az eljárás során okirati bizonyítékot is tudtak csatolni a létszámstopról. Ezzel szemben B. István állításait csak saját elmondása, és közvetített bizonyítékok támasztották alá. Mindezek ellenére irodánk az ítélet ellen fellebbezést nyújtott be, tekintettel arra, hogy a bíróság indokolása véleményünk szerint téves megállapítást tartalmazott a bizonyítási teher vonatkozásában. Az ítélet leszögezte ugyanis, hogy „[...] a bíróság álláspontja szerint az esélyegyenlőségi törvényben foglaltak értelmében a felperesnek azt kell bizonyítania, hogy az elszenvedett hátrány összefüggésben volt a származásával.” Ez a megállapítás azonban ellentétes az Ebktv. vonatkozó rendelkezéseivel, ami szerint a felperesnek csak azt kell valószínűsítene, hogy hátrány érte, illetve, hogy rendelkezett valamely, a törvényben felsorolt védett tulajdonsággal.¹² A Pécsi Munkaügyi Bíróság okfejtésével azonos tartalmú megállapítások az Ebktv. téves értelmezéséhez vezethetnek, és az ezirányú bírósági gyakorlatra is káros hatással lehetnek, ezért is fontosnak tartottuk, hogy az ítélet ellen fellebbezést nyújtsunk be, kérve a jogszabállyal ellentétes indokolás megváltoztatását.

A másodfokú bíróság jogerős határozatában az indoklás fellebbezéssel támadott részét megváltoztatta, egyetértve az Egyenlő Bánásmód Hatóság Tanácsadó Testülete 10.007/1/2006.TT. számú állásfoglalásával. **A bírósági joggyakorlat alakulása szempontjából fontos, hogy az ítélet indokolásában a bíróság hangsúlyozta, a jogsérelmet szenvedett félnek azt kell bizonyítania, hogy hátrány érte és a jogsértéskor rendelkezett a védett tulajdonsággal. A másik fél akkor tudja kimenteni magát, ha sikeresen bizonyítja, hogy**

¹⁰ 1.Mf.21.418/2007/3., bár az ítélet 2007-ben született, azt 2008-ban kaptuk kézhez, ezért itt ismertetjük.

¹¹ Fehér Füzet 2005, 52. o.

¹² Ebktv. 19. § (1) bekezdés.

az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta vagy azt a jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani. Jelen ügyben a munkáltató bizonyította, hogy B. István jelentkezésekor új munkavállaló felvételére nem volt lehetősége, így az egyenlő bánásmód követelményét sem kellett megtartania.

M. Ildikó ügye (K. város)

A Pest megyei munkaügyi bíróság 2007. június 15-én kelt ítéletében¹³ részben helyt adott M. Ildikó keresetének. A bíróság ítéletében a jogellenes jogviszony megszüntetés megállapítása tekintetében a keresetet elutasította, a besorolás miatti bérkülönbözetre való igényét azonban alaposnak találta és kötelezte az alperest annak megtérítésére. Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt előterjesztett kártérítési igényt a bíróság elutasította azzal, hogy a M. Ildikó ismételt kinevezése cáfolja, hogy vele szemben megtorlást alkalmaztak volna, illetve a hátrány elsősorban diákjait érte nem őt magát.

M. Ildikó az ítélet ellen fellebbezést nyújtott be a másodfokon eljáró Pest Megyei Bírósághoz. A másodfokú bíróság 2008. február 18-án született jogerős közbenső ítéletében¹⁴ megállapította, hogy a közalkalmazotti jogviszonyt jogellenesen szüntették meg, és második, határozott idejű kinevezése részben semmis volt, mivel a határozott kinevezés törvényi feltételei nem voltak meg. Kimondta továbbá a bíróság, hogy M. Ildikó közalkalmazotti jogviszonya 2008. február 18-án szűnt meg. Az ítélet ellen az iskola felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Legfelsőbb Bírósághoz.

M. Ildikó roma származású pedagógust 2003 decemberében megkereste a Pest megyei K. község alpolgármestere, és a segítségét kérte, egyben állásajánlatot tett a számára. Az ajánlat a helyi általános iskola speciális tagozatára vonatkozott, ahol gyakorlatilag csak roma gyerekek tanultak. M. Ildikó cigány oktatási szakértő, emellett közoktatás-vezetői képesítéssel is rendelkezik. Hosszú évek óta foglalkozik hátrányos helyzetű, elsősorban roma gyerekek felzárkóztatásával. Budapest nyolcadik kerületének egyik, szinte kizárólag roma tanulóból álló iskolájának igazgatója is volt, emellett vezetője egy a roma gyerekek oktatási sikertelenségei ellen küzdő alapítványnak. M. Ildikó főiskolai diplomával, több éves szakmai gyakorlattal, és gyógy-pedagógiai végzettséggel is rendelkezik.

Az asszony 2004. február 1-én azzal az ígérettel kezdett el dolgozni, hogy határozott idejű kinevezését a nyár folyamán határozatlan idejűvé változtatják. Az első szerződéskötés idején, február 1-jén G fizetési osztályba, 6-os fizetési fokozatba sorolták. Ezt a következő kinevezéskor – újabb határozott idejű – azonban megváltoztatták, és visszaminősítették G1-es besorolásba, indokolás nélkül, álláspontunk szerint minden jogszabályi alapot nélkülöző módon.

A tanárnő az iskolában tapasztalt visszaesések miatt még 2004 márciusában levél útján a fenntartóhoz fordult. Ebben rámutatott arra, hogy a speciális tagozaton a meglévő problémák miatt lehetetlen a tanítás. Felhívta a fenntartó figyelmét arra is, hogy a speciális osztályok szegregált körülmények között működnek az iskolában.

A személyét ért sorozatos támadások miatt M. Ildikó 2007 februárjában hosszabb betegállományba került. A tanárnő álláspontja szerint a fizetési fokozatban történő visszatorolásnak és a határozatlan idejű kinevezés elmaradásának az volt az oka, hogy az iskola igazgatója mindenképpen el akarta távolítani őt az intézményből.

A második határozott idejű kinevezés letelte után a tanárnő keresetet nyújtott be a Pest Megyei Munkaügyi Bírósághoz. Ebben kérte annak megállapítását, hogy a közalkalmazotti jogviszonya határozatlan idejűvé vált, mivel az első kinevezése alkalmával a határozott idő letelte után továbbfoglalkoztatták. Kérte továbbá a hibás besorolás miatti bérkülönbözetre megtérítését, és a hátrányos megkülönböztetés megállapítását is. A keresetben M. Ildikó vagyoni és nem vagyoni kártérítésre vonatkozó igényt is előterjesztett. Irodánkat a kereset benyújtása után kereste meg, és kérte a segítségünket.

¹³ 10.M.1290/2005/33.

¹⁴ 8.Mf.24.854/2007/7.

Közszolgáltatással kapcsolatos ügyekben született döntések

L. Sándor és társai ügye (Budapest)

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság 2008. március 12-én kelt határozatában¹⁵ megállapította, hogy a P-G Kft. és az E. Személy- és Vagyonvédelmi Kft. megsértette az egyenlő bánásmód követelményét azzal, hogy L. Sándort és társait – bőrszínük és roma kisebbséghez való tartozásuk miatt – nem engedte be a Jam Pub elnevezésű vendéglátó helyiségbe. Az eljárás alá vont kft.-ket külön-külön ötszázezer forint bírság megfizetésére kötelezte a hatóság, továbbá megtiltotta az egyenlő bánásmód követelményébe ütköző magatartás jövőbeni folytatását.

L. Sándor és társai 2007 februárjában kívántak egy estét eltölteni a Jam Pub elnevezésű szórakozóhelyen.¹⁶ A helyiségbe belépni azonban nem tudtak, mivel a biztonsági őrök feltartóztatták őket azzal, hogy „nincsenek felírva”. Újabb kérésükre azt a választ kapták, hogy fiatalok és jogszabályi rendelkezés folytán nem tartózkodhatnak 23 óra után a szórakozóhelyen. Később ezt megváltoztatva VIP jegy hiányára hivatkoztak. Miközben a fiatalok várakoztak, látták, hogy más, velük egykorú, de nem roma származású személyek gond nélkül bejutnak a szórakozóhelyre. Időközben a helyszínre érkezett L. Sándor édesapja is, aki magyarázatot kért az őröktől, akik durva és megalázó hangnemben közölték vele is, hogy a tulajdonos azt enged be, akit akar.

L. Sándor és társai is egyébként valamennyien jól szituált roma fiatalok, zenélnek, iskolába járnak, maga L. Sándor 2007. szeptemberétől egy hollandiai zeneakadémián tanult tovább ösztöndíjjal, édesapja, id. L. Sándor szintén elismert zenész.

A fiatalok az őket ért sérelem miatt az Egyenlő Bánásmód Hatóság előtti eljárás indítása mellett döntöttek. Irodánk képviseletüket a különösen súlyos, bőrszínnel és etnikai hovatartozással összefüggő diszkrimináció miatt vállalta képviseletüket. A vendéglátó-ipari diszkriminációt olyan problémának tekintjük, amelyet feltétlenül kezelni kell, ráadásul jelen esetben olyan életkorban érte a sérelem az érintett fiatalokat, amikor az ezzel járó lelki trauma, megaláztatás hosszú távra meghatározhatja az önmagukról és a környezetükről kialakított képüket.

A hatóság határozatában megállapította, hogy a kérelem alapos, a rendelkezésre álló dokumentumok és elhangzott nyilatkozatok alapján megállapítható az etnikai kisebbséghez való tartozáson alapuló egyenlő bánásmód követelményének megsértése, mivel az eljárás alá vont roma származásuk miatt nem engedte be a kérelmezőket a szórakozóhelyre. Az eljárás alá vont érdemi nyilatkozatot nem terjesztett elő, a sértettek egybehangzó, eseményszerű nyilatkozatait érdemben nem cáfolta.

A biztonsági őrök foglalkoztató személy- és vagyonvédelmi kft. keresetet nyújtott be a Fővárosi Bírósághoz a hatóság határozatának felülvizsgálatát kérve, arra hivatkozva, hogy a Hatóság nem várta be érdemi nyilatkozatuk benyújtását, az elhúzó eljárás pedig lehetetlenné tette számukra tanúk felkutatását. A Fővárosi Bíróság 2008. szeptember 30-án kelt ítéletében¹⁷ elutasította a keresetet. A bíróság ítéletében a hatósággal egyező jogi álláspontra jutott. A védett tulajdonság megléte és az ezzel összefüggő hátrány meglétét bizonyítottan látta, ezzel szemben nem fogadta el kimentés okként a kérelmezők életkorát, a rendezvény zártkörű jellegét. A bíróság álláspontja szerint „*a biztonsági szolgálatot ellátó személyzet magatartásának az az egyetlen magyarázata, hogy a kérelmezőket bőrszínük, illetve roma származásuk miatt különböztette meg a többi vendégtől, azaz erre tekintettel nem engedték be őket a rendezvényre*”.¹⁸ A felperesnek módjában állt volna előterjeszteni érdemi nyilatkozatát korábban is, de a határozathozatal előtt egy nappal beterjesztett nyilatkozat tartalma az érdemi döntésre egyébként sem volt kihatással.

Az ítélet elleni fellebbezés lehetősége kizárt.

¹⁵ EBH/133/6/2008.

¹⁶ Fehér Füzet 2007, 50. o.

¹⁷ 8.K.31.722/2008/3.

¹⁸ Idézet az ítéletből.

K. Zsolt és társai ügye (Budapest)

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság 2008. február 21-én kelt határozatában¹⁹ megállapította hogy a D. Kft megsértette az egyenlő bánásmód követelményét azzal, hogy hátrányos megkülönböztetést alkalmazott az általa üzemeltett Café del Rió szórakozóhelyen, mikor kérelmezőket – bőrszínük és roma származásuk miatt – nem engedték be.

K. Zsolt barátnőjével, és egy másik baráti párral 2007. június 24-én a főváros egyik felkapott szórakozóhelyén szeretne volna az estét eltölteni. A roma társaságból ketten már jártak ott korábban, amikor nem engedték be őket, így aggódtak amiatt, vajon aznap bejutnak-e. A szórakozóhely elé érve öt-hat személyt láttak a bejáratnál, akik – mivel egymáshoz hasonló fekete ruházatban voltak – valamennyien biztonsági őrnek tűntek. A fiatalok később úgy rekonstruálták a történeteket, hogy addig, amíg ők nem értek a bejáratához, az érkező vendégek akadálytalanul jöttek ki és be, amikor azonban ők megközelítették a szórakozóhelyet, az őrök sorsfalszerűen összezártak előttük. K. Zsolt lépett előre, és megkérdezte, hogy „belépős-e” a rendezvény, mivel azt gondolta, azért állják el az útját, hogy belépőjegyet kérjenek. Az őrök egyike erre azt felelte, hogy „*hogy is mondjam, valami olyasmi*”. A fiatalok, mivel a biztonsági őrök fellépése határozott, és számukra félelemkeltő volt, illetve látták, hogy egyedül őket állították meg, mások továbbra is akadálytalanul jutnak be, nem vitatkoztak, hanem félreálltak. Az őrök fellépését, tekintettel arra, hogy a nem roma vendégek közül senkit nem állítottak meg, úgy értékelték, hogy roma származásuk miatt ők nem szívesen látott vendégek. Egy ideig azonban még álldogáltak a bejáratnál, hátha történik valami, az őrök azonban, bár látták őket, rájuk sem hederítettek többé. A társaság egyébként rendkívül jól szituált fiatalokból állt, az egyik fiatalember egy közkedvelt roma zenekar tagja, a másik fiatalember joghallgató egyetemista, mellette ő és barátnője is felelős beosztásban dolgozik, a negyedik lány pedig szintén tanuló egy képzőművészeti iskolában.

Mivel az eset megrázta őket, úgy döntöttek, panaszt tesznek az Egyenlő Bánásmód Hatóság előtt, arra való tekintettel is, hogy ketten már nem először kerültek hasonló helyzetbe ugyanennél a szórakozóhelynél.

Azt követően, hogy a hatóság megindította eljárását, az üzemeltető, illetve a biztonsági szolgálatot ellátó cég belső vizsgálatot folytatott le. Ennek során az aznap szolgálatot ellátó őrök kifejtették, hogy a bejáratnál hat fő nem állhatott, mert a két kapunál két-két őr lát el feladatokat, ez így volt aznap este is. Egyikük úgy nyilatkozott, hogy ő volt az, aki a fiatalokat megállította, pusztán abból a célból, hogy megkérdezze, rajta vannak-e a VIP listán. A VIP listán szereplő személyek ugyanis belépőjegy nélkül mehettek be, míg a többieknek jegyet kellett váltaniuk. Az őr elmondása szerint „*a panaszosok ekkor szemmel láthatóan elbizonytalanodtak, és válasz nélkül félreálltak a bejáratnál. Itt pár percen keresztül halkán beszélgettek, sugdolóztak egymással, majd anélkül, hogy az őrökhöz visszamentek volna, elhagyták a helyszínt*”. A szóban forgó biztonsági őr hangsúlyozta, hogy „*számára úgy tűnt, a panaszosok valójában be sem akartak jutni*”.

A belső vizsgálat jegyzőkönyvében szerepel továbbá az is, hogy a vezető biztonsági őr a roma fiatalok hatósági jegyzőkönyvében mondott panaszában „*sértőnek érzi a rá és az általa felügyelt emberekre vonatkozó pejoratív felhangú kifejezéseket, mint például: „a bejáratnál 5-6 zord kinézetű, nagytermetű biztonsági őr állt(...)*”²⁰ illetve „*nagyon izmosak, kigyúrtak voltak (...)*”²¹ stb.²² A biztonsági őrök vezetője szerint ezen kifejezések alkalmazásával a panaszosok „a külső jegyek alapján különböztetik meg őket más emberektől és vannak le ebből negatív következtetéseket – ugyanúgy, ahogy az EBH előtti eljárásban őt és az embereit „vádolják” hasonló cselekményekkel.

Az Ebktv. előírásainak megfelelően a kérelmezők nyilatkoztak arról, hogy védett tulajdonsággal rendelkeznek és őket a szórakozóhelyen hátrány érte. Az eljárás alá vont Kft.-nek azt kellett volna bizonyítani, hogy a az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, vagy az adott jogviszonyban nem volt köteles megtartani. A fent említett kimentési ok ennek a törvényi rendelkezésnek nem felelt meg.

Az eljárás során a Kft. egyezségi ajánlatot tett, amelyet a kérelmezők közül egy személy nem fogadott el, így a hatóság az eljárást lefolytatta. A határozat szerint a hatóság megállapította az egyenlő bánásmód követelményének megsértését, és megtiltotta, hogy az eljárás alá vont cég a jövőben hasonló magatartást foly-

¹⁹ EBH/610/2007.

²⁰ Idézet az EBH jegyzőkönyvéből.

²¹ Idézet az EBH jegyzőkönyvéből.

²² Részletek a belső vizsgálat jegyzőkönyvéből.

tasson. A hatóság ez esetben bírságot nem szabott ki, ugyanis érvelése szerint „*egyezségi ajánlatával értékelni kell [a cég] azon törekvését, hogy intézkedéseket kíván tenni és kötelezettséget vállal aziránt, hogy a jövőben az ilyen és hasonló eseteket elkerülje. Erre való tekintettel a hatóság elégségesnek találta jogkövetkezményekhez fűződő megelőző, visszatartó hatás eléréséhez a jogsértő magatartás további folytatásának megtiltását.*”²³

Az ügy tipikus példája a mai napig sajnos komoly problémát jelentő vendéglátó-ipari diszkriminációnak. A panaszosoknak amiatt is képviselőt nyújtottunk, mert nem csak a problémát látjuk mindenképpen kezelendőnek, de az érintett szórakozóhelyről is már régóta érkeztek hozzánk olyan információk, hogy a beengedési gyakorlat sok esetben diszkriminatív.

²³ Részletek az EBH határozatából.

Büntetőeljárásokban született döntések

K. Gyuláné ügye (K. város)

A Miskolci Városi Bíróság 2008. október 13-án kelt ítéletében²⁴ **bűnösnek találta felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak bűntettének kísérletében és 5 év szabadságvesztésre ítélte K. Gyulánét.** Az ítélet a szabadságvesztés végrehajtását két év próbaidőre felfüggesztette.

Mint arról korábban beszámoltunk,²⁵ K. Gyuláné és családja 2006 októberében házuk előtt nézte végig az utcában zajló rendőri intézkedést, amely során a **rendőrök trágár és sértő, roma származásukra vonatkozó szavak kíséretében bezavarták őket a lakásukba.** Ezen felháborodva diktafonra akarták venni az elhangzó szidalmakat, az ezt észlelő rendőrök ezen feldühödve **berontottak a kertjükbe, gázsprayvel lefújták a családot, vagyontárgyakat rongáltak és ráuszították a rendőrököt a család kutyájára.** Ezt látva K. Gyuláné kiskorú lánya egy követ dobott a rendőrök elzavarására, amely következtében még több rendőr özönlött az udvarra, ahonnan K. Gyuláné félelmében elmenekült. Őt a rendőrök nem találták meg, ellene azonban feljelentést tettek **felfegyverkezve elkövetett hivatalos személy elleni erőszak** miatt. Állításuk szerint az asszony egy betondarabot dobott feljűk. K. Gyula és felesége **feljelentést tettek hivatali visszaélés miatt, csatolva a diktafonra felvett anyagot.** Az eljáró nyomozó ügyészség a nyomozást vádemelés nélkül megszüntette, a rögzített hanganyagot értékelhetetlennek találva. **A visszakapott kazettáról később kiderült hogy arról a lényeges részeket letörölték (erről szakértői vélemény készült).** Irodánk segítséget nyújtott a megszüntetett eljárásban és megbízott egy ügyvédet K. Gyuláné sértetti képviselőjének ellátásával. Az ügy különösen súlyos jogsértést vetett fel az intézkedő rendőrök részéről, amelyben a segítségnyújtás stratégia fontosságú jelentőséggel bírt Irodánk számára.

Az ítélet indokolása szerint K. Gyula és K. Gyuláné „vallomása között több olyan ellentmondás volt, amely a szavahihetőséget megkérdőjelezte”²⁶ (érintett személyek elhelyezkedése, K. Gyuláné ruházata, DNS vizsgálat stb. tekintetében). A bíróság így a vádlott és K. Gyula tanú előadását nem tartotta alkalmasnak arra, hogy az ítéleti tényállás alapját képezze. **A büntetőeljárás során a tanúk többsége az eljáró rendőrökből került ki, a szomszédok félve a következményektől nem vállalták a vallomástételt. A védő által beterjesztett bizonyítási indítványokat (K. Gyuláné lányának meghallgatása, az eredeti és ép hangfelvételt ismerő rokonok meghallgatása) a bíróság elutasította.** Az így megállapított tényállás pedig kizárólag K. Gyuláné bűnösségét támasztotta alá.

A K. Gyuláné védelmében eljáró ügyvéd az ítélet ellen fellebbezést nyújtott be a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Bírósághoz.

G. Gusztáv ügye (K. város)

A Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2008. november 12-én kelt ítéletében²⁷ **felmentette Cs. János rendőrt az ellene kényszervallatás valamint nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoport tagja elleni erőszak bűntette miatt indult büntetőeljárásban.**

A bíróság a bizonyítékokat számba véve megállapította, hogy a pótmagánvádló, illetve a tanúk vallomásai ellentmondásosak voltak, „*ezzel szemben a vádlott és kollégái következetesen vallották, hogy nem történt bűncselekmény, a pótmagánvádló állításai az objektív bizonyítékok – fényképfelvételek, szakvélemény – is megcáfolták.*”²⁸ **Miután a bíróság e fentiek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a bűncselekményt nem lehet bizonyítani, a vádlottat felmentette.**

G. Gusztávot és társait 2006 őszén egy rendőri igazoltatás után visszatartották, majd előállították a rendőrkapitányságon. Mint később kiderült, egy előző heti, a környéken elkövetett templomi lopással gyanúsí-

²⁴ Miskolci Bíróság 5.B.1 5 7 9/2007/27. sz. ítélete.

²⁵ Fehér Füzet 2007, 61. o.

²⁶ Idézet az ítéletből.

²⁷ 11.B.449/2007/24.

²⁸ Idézet az ítéletből.

tották őket. A panaszost megbilincseltek, majd bántalmazni kezdték: **elmondása szerint ütötték, rugdosták, és „mindenféle büdös cigánynak” nevezték. Az előállítóban is folytatódott a bántalmazás, elsősorban a sértett fejét érték az ütések. Itt is „lecigányozták”. Társai is bántalmazásokról számoltak be. Reggel negyed négykor engedték el őket, G. Gusztáv vezetett a hazafelé vezető úton, de útközben többször meg kellett állniuk, ugyanis rosszul lett. Mivel a szédülése nem múlt el még aznap felkereste a lakóhelyén lévő a kórházat, ahol a sebészetten megvizsgálták, és megállapították, hogy a bal fül mögött felületes hámhorrszolás látható, az orra fölött haematoma, és a jobb felkaron kb. gyermektenyérynyi felületen is haematoma található. **Két nappal később a vizsgálatok során az is bebizonyosodott, hogy eltört az orra, és átfúródott a dobhártyája.** A sérülések várható gyógytartama harminc nap.**

Rögtön az események után kereste meg irodánkat Sz. Katalin helyi roma vezető és kérte a segítségünket. A tényfeltárás és a panaszosok meghallgatása után döntöttünk úgy, hogy feljelentést teszünk a megyei ügyészségi nyomozó hivatalnál G. Gusztáv sértett ügyében, két társa pedig tanú lesz az ügyben. A rendőri intézkedések során, romák sérelmére elkövetett jogsértések, illetve erre vonatkozó panaszok stratégia jelentőséggel bírnak irodánk számára.

A bíróság kétségbe vonta a tanúk állításait, a kórházi látteletről pedig azt állította ítéletében, hogy tévesen állapította meg a sértett orrtörését. A többi sérülés tekintetében nyolc napon belüli gyógytartamot állapított meg, és azt a következtetést vonta le, hogy azok a rendőrség épületének elhagyása után keletkeztek. A bizonyítékok illetően történő értékelése a vádlott felmentéséhez vezetett. G. Gusztáv pótmagánvádlóként fellebbezést nyújtott be a Szegedi Ítéltáblához. Az ügyet elsősorban azért vállaltuk, mert alkalmunk nyílt egy új jogintézmény, a büntetőeljárásokban alkalmazható pótmagánvád tesztelésére, valamint irodánk stratégiai fontosságúnak tartja a rendőrök által hivatalos eljárásban történt feltételezhető jogsértések elleni fellépést.

Egészségügyi ellátással kapcsolatos döntés

D. Éva ügye (B. város)

A Fővárosi Bíróság 2008. április 22-én kelt közbenső ítéletében²⁹ megállapította a Fővárosi Önkormányzat Egyesített Szent István és Szent László Kórház és Rendelőintézet kártérítési felelősségét.

D. Éva roma származású fiatalasszony 2001. július 1-jére várta második gyermeke születését. A vajúdás során erősen vérzett. Orvosai fájáserősítő infúziót kötöttek rá, aminek következtében elviselhetetlen fájdalmak lettek. Folyamatosan kérte, hogy az orvosok segítsenek rajta, ők azonban tovább erőltették a hüvelyi szülést. A jelenlévő szülésznő ordibálva közölte vele, hogy „nem is akarja maga igazán megszülni ezt a gyermeket, nem értem, hogy minek van ez a gyerek a hasában, ez a gyerek ki akar jönni, nyomja, nyomja, ész nélkül nem lehet szülni”. A szülés császármetszéssel fejeződött be. Mint kiderült, úgynevezett „néma hegyszétválás” következtében D. Éva méhe szétrepedt. **A magzat a szülés során fellépő oxigénhiány miatt súlyosan károsodott.**³⁰ A megkésített császármetszés valamint a kórház gondatlan magatartásának – a kórház alkalmazottai nem tettek eleget sem tájékoztatási, sem pedig dokumentációs kötelezettségüknek – következtében D. Éva huszonhárom éves korában elvesztette a méhét, több gyermeket nem szülhet. Orvos-szakértői vélemény alátámasztotta, hogy egy időben elvégzett császármetszés megakadályozhatta volna, hogy az asszony és gyermeke maradandó fogyatékoságot szenvedjen. Az asszony irodánk segítségével kártérítési pert indított a kórház ellen, vagyoni és nem vagyoni kár megfizetését követelve.

A bíróság közbenső ítéletében a keresetet jogalap vonatkozásában alaposnak találta és a csatolt bizonyítékok alapján arra a következtetésre jutott, hogy „az alperes nem a legnagyobb gondosság követelményének megfelelően járt el, kártérítő felelőssége megalapozott”.³¹

A kórház fellebbezést nyújtott be a közbenső ítélettel szemben.

²⁹ 10.P. 631 115/2003/42.

³⁰ Fehér Füzet 2003, 56. o.

³¹ Idézet az ítéletből.

Egyéb ügy

M. Pál és D. Zoltán ügye (Budapest)

A Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság 2008. április 3-án kelt ítéletében³² elutasította M. Pál és D. Zoltán keresetét, amelyben arra kérték a bíróságot, hogy kötelezze az alperes kerületi önkormányzatot, hogy részükre a korábban megszűnt Kispesti Német Kisebbségi Önkormányzat fennmaradt vagyonából az elmaradt tiszteletdíjukat megfizesse. A Fővárosi Bíróság még 2006-ban hatályon kívül helyezte az M. Pált valamint D. Zoltánt kisebbségi önkormányzati tisztségükből eltávolító határozatokat. A törvényes rend azonban ennek ellenére sem állt helyre a kisebbségi önkormányzatban, amely így azonos évben megszűnt. Ügyfeleink elmaradt tiszteletdíjukat a volt önkormányzati vagyont kezelésébe vevő – és ideiglenesen elkülönített számlán kezelő – kerületi önkormányzattól követelték, amely azonban annak kifizetését megtagadta. Az önkormányzat véleménye szerint a tiszteletdíjak elmaradása a kisebbségi önkormányzat három volt képviselőjének törvénytelen eljárása következtében merült fel, így azt tőlük kell követelni. M. Pál és D. Zoltán nevében keresetet nyújtottunk be az önkormányzat ellen. Ebben azt kértük, hogy a bíróság kötelezze az önkormányzatot arra, hogy az elmaradt tiszteletdíjakat illetve azok egy részét ebből a megmaradt vagyonból fizesse ki számukra. Irodánk a nemzeti kisebbséghez való tartozással kapcsolatban bekövetkezett jogsérelem, valamint a nemzeti kisebbségi önkormányzat jogutódlásával és vagyonával való rendelkezéssel összefüggő joghézag problémája miatt vállalta az ügyet.³³

A Bíróság a kereset elutasító ítélet indokolásában kifejtette, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény értelmében³⁴ a kisebbségi és a helyi települési önkormányzat két különálló és önálló jogi személy. A megszűnt kisebbségi önkormányzatnak a települési önkormányzat nem jogutódja, a jogutódlásra akkor kerül sor, ha új kisebbségi önkormányzat alakul. A jogutódlás bekövetkeztéig a települési önkormányzat csak a vagyon ideiglenes kezelésére jogosult, azzal tulajdonosként nem rendelkezhet, a megszűnt kisebbségi önkormányzattal szemben fennálló követelések elismeréséről és teljesítéséről nem dönthet. Mindezek értelmében „a bíróság sem kötelezheti a települési önkormányzatot az ideiglenes kezelésébe vett kisebbségi önkormányzati vagyonból történő kiegyenlítésre”.³⁵ Alperes marasztalására a fent említett törvény alapján akkor kerülhetne sor, „hogya az alperes a kisebbségi önkormányzattal kötött megállapodásban kötelezettséget vállalt volna a kisebbségi önkormányzat tartozásaiért”.³⁶ A felek között kötött együttműködési megállapodás azonban ilyen kötelezettségvállalást nem tartalmaz.

M. Pál és D. Zoltán képviseletében a NEKI fellebbezést nyújtott be az ítélet ellen a Fővárosi Bíróságon. A fellebbezésben kiemeltük, hogy nem általános jellegű kötelezettségvállalást kértünk a települési önkormányzattól, hanem azt, hogy az ideiglenesen kezelt vagyonból, annak erejéig teljesítse a tiszteletdíjakra vonatkozó követeléseket.

³² Budapesti XVIII. és XIX. Kerületi Bíróság 3.P.XIX.22.521/2007/6. számú ítélete.

³³ Fehér Füzet 2007, 64. o.

³⁴ Nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVIII.tv (Nektv.), elsősorban 60. §.

³⁵ Idézet az ítélet indokolásából.

³⁶ Idézet az ítélet indokolásából.

ÚJ ÜGYEK

2008-ban irodánkba 78 panaszos bejelentés érkezett. 12 stratégiai jelentőségű ügyben kezdeményeztünk jogi eljárást, a többi esetben ingyenes jogi tanácsadásban részesítettük a hozzánk forduló panaszosokat, amelyek esetenként része volt, hogy egy-egy kérelem megírásában konkrétan segítséget nyújtottunk, illetve telefonon vagy személyesen közvetítettünk, hatóságokkal leveleztünk. Egyéni elbírálás esetén jogi képviselőt biztosítottunk olyan személyeknek, akiknek az ügye bár nem stratégiai jelentőségű volt, azonban a panaszos körülményei indokoltá tették a jogi segítségadást.

Az ÚJ ÜGYEK fejezetben azokat az eseteket mutatjuk be, amelyeket az év során beérkező ügyek közül a nemzeti és etnikai kisebbségek jogvédelmének szempontjából stratégiai jelentőségűnek tartunk.³⁷ Egy ügyben nem hazai nemzeti, etnikai kisebbséget képviseltünk, hanem hazánkban élő illetve itt tartózkodó színes bőrű személyeket, akiket faji megkülönböztetés ért. Az eseteírások általában az eljárás 2008. december 31-i állapotát tükrözik. Ettől az elvtől esetenként az ügy érthetőbb bemutatása érdekében eltértünk, különös tekintettel azokra az eseteírásokra, amelyek 2009 folyamán készültek, és amelyekben jelentősebb fejlemények történtek ez idő alatt. Tekintettel arra, hogy az egyes ügyek önmagukban is értelmezhetőek legyenek, a vonatkozó jogszabályi háttér minden esetben külön ismertetésre és elemzésre kerül.

³⁷ Irodánk stratégiai jelentőségűnek azokat az ügyeket tekinti, amelyek alkalmasak a meglévő antidiszkriminációs jogintézmények tesztelésére, jogfejlesztő hatásúak, illetve a diszkriminációs szempontjából hangsúlyos problématerületeket érintenek. Ez alapján preferáljuk a foglalkoztatás, lakhatás, közszolgáltatás területét érintő eseteket, illetve minden évben vállalunk olyan ügyeket, amelyekben rendőrség vagy egyéb hivatalos szerv érintett.

Foglalkoztatással kapcsolatos ügyek

H. Erika ügye (D. város)

2008 szeptemberében a roma származású H. Erika a helyi televízióban látott egy hirdetést, amiben egy sütőipari cég keresett takarítói állásra munkaerőt. H. Erika a megadott számon jelentkezett, ekkor nem tudtak részére állást biztosítani. A beszélgetés során úgy tűnt, a későbbiekben, ha lesz lehetőség, ismét jelentkezhet a munkára.

Ezt követően nem sokkal ismét beszélt a cég helyettes vezetőjével, aki azzal biztatta, hogy van üresedés, felvétele pedig valószínű, de mindenképpen személyesen is találkoznia kell a cég vezetőjével. Ennek időpontját is egyeztetették.

A megadott időpontban H. Erika egy ismerősével jelent meg. **A cég vezetője a beszélgetés elején rákérdezett, Erika roma származású-e,** aki erre azt felelte, hogy német cigánynak, azaz szinto származásúnak vallja magát. A cégvezető erre közölte, hogy Erika értse meg, **„cigány származású személyt egész egyszerűen nem vehet fel az üzembe”, mert még ha maga a munkavállaló megbízható is, a többi munkatárs előtt mindez visszatetszést keltene.**

H. Erika próbálta meggyőzni a vezetőt arról, hogy utána érdeklődhet, „leinformálhatja” munkavállalói előéletét és meggyőződhet arról, hogy megbízható, korrekt munkaerő. A cégvezető azonban közölte, nem áll módjában alkalmazni a társaságnál.

H. Erika ezt követően megszágyenülten távozott a helyszínről. Barátnője tanúja volt az eseményeknek, ami szégyenérzetét tovább növelte.

Az asszony ezt követően fordult irodánkhoz. A helyszíni tényfeltárást és konzultációt követően az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz fordultunk, kérve a jogsértés megállapítását, illetve bírság kiszabását és a határozat nyilvánosságra hozatalát.

A hatóság értesítette az eljárás megindításáról az érintett gazdasági társaságot, amelynek jogi képviselője ezt követően rövid időn belül megkereste H. Erika képviselőjét peren kívüli egyeztetés céljából.

Az egyeztetés során a felek egyezséget kötöttek: a cég vezetője bocsánatot kért korábbi eljárásáért, és kétszázezer forint összegű kártérítést fizetett meg. H. Erika ezt követően bejelentette a hatóság felé, hogy kéri az eljárás megszüntetését.

Az ügyben azért vállaltuk fel a peren kívüli megegyezést, mert jóllehet a közigazgatási eljárásban rendkívül valószínű, hogy a kérelemben foglaltaknak helyt adott volna a hatóság, azonban az ügyfél ragaszkodott a peren kívüli megegyezéshez. Irodánk minden esetben az általa képviselt fél érdekei és megbízása alapján jár el, továbbá szem előtt tartja a társadalmi konfliktusok békés és ésszerű módon történő rendezését.

H. Erikát DR. BIHARY LÁSZLÓ ügyvéd képviselte.

K.-né B. Ilona ügye (Sz. város)

Ügyfeleink alkalmazását roma származásuk miatt még 2007 februárjában utasította el egy budapesti munkaerő-kölcsönző cég azzal, hogy megbízójuk nem akar romákkal dolgozni. A két roma asszony irodánk segítségével az Egyenlő Bánásmód Hatóság előtt indított eljárást, amely megállapította, hogy mind a leendő munkáltató, mind a munkafelvételben közreműködő munkaerő-kölcsönző cég származásuk miatt diszkriminálta őket. B. Ilona és testvére ezek után személyes kártérítés miatt indítottak pert.

B. Ilona és nővére 2007 februárjában egy hirdetési újságban találtak egy álláslehetőséget, amelyre elhatározták, hogy jelentkeznek.³⁸ Bár a hirdetés szerint a lakóhelyüktől 120 kilométerre lévő fővárosban kellett volna csomagolási munkákat végezniük, ez nem tántorította el őket attól, hogy felhívják a hirdetésben szereplő telefonszámot. Megállapodtak az állásra való jelentkezést lebonyolító munkaerő-kölcsönző cég vezetőjével, hogy megszerveznek egy csoportot, amely elutazik Budapestre, hogy megbeszéljék a munkavégzés részleteit. Pár nap múlva el is indult hét ember – romák és nem romák vegyesen – a találkozóra. A beszélgetés után – amely során megbeszélték a munkavégzés, munkába járás részleteit – a munkaerő-kölcsönző cég képviselője felhívta a csoport egyik tagját, és a munkáltató utasítására hivatkozva közölte, hogy **mindenki mehet dolgozni, kivéve a romákat**. B. Ilonát, testvérét és a csoport harmadik roma származású tagját nagyon lesújtotta és felháborította a hír, hiszen ők voltak azok, akik a hirdetést találták, és akik megszervezték a személyes találkozót is a munkaerő-kölcsönzővel. Nem hagyták annyiban a dolgot, és az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz (a továbbiakban: a hatóság) fordultak, hogy vizsgálja meg az esetet. Miután elküldték beadványukat a hatóságnak, Irodánkat is megkeresték, hogy nyújtsunk számukra jogi képviseletet az eljárás során.

A hatóság a lefolytatott eljárása eredményeképpen megállapította, hogy mind a munkaerő-kölcsönző, mind a munkáltató cég hátrányosan megkülönböztette B. Ilonát és társait azok roma származása alapján. **A hatóság példaértékűen magas bírságot is kiszabott határozatában; a munkaerő-kölcsönző céget egy, a munkáltatót pedig két millió forintba büntette meg.** A cégek a döntést megtámadták a Fővárosi Bíróság előtt, azonban a bíróság 2008 májusában meghozott ítéletében a hatóság határozatát törvényesnek találta.

A hatóság által kiszabott bírság az államkasszába kerül, így – bár jelentős hátrányt okozhat az eljárás alá vontnak – **abból a diszkrimináció áldozata nem részesül.** Ahhoz, hogy a hátrányos megkülönböztetést elszenvedett fél a személyhez fűződő jogának megsértése folytán bekövetkezett nem vagyoni károk tekintetében személyesen is kártérítést kapjon egy külön eljárást, polgári vagy munkaügyi pert kell indítania.

Miután az ügy harmadik roma érintettje a perben már nem kívánt részt venni, B. Ilonával és testvérével való egyeztetés után úgy döntöttünk, hogy csak a munkáltató cég ellen indítjuk meg a peres eljárást. A hatóság előtti eljárásban világossá vált ugyanis, hogy a munkaerő-kölcsönző cég, amely egy kis vállalkozás, bizonyos mértékig maga is kényszerpályán mozgott, hiszen ha megtagadja a munkáltató kérését, hogy romákat ne közvetítsen ki hozzá, akkor fontos ügyfelét veszítette volna el, és ez nagy anyagi áldozattal járt volna számára. Úgy gondoltuk, hogy az öt sújtó hatósági bírság elegendő mértékű szankció volt az általa megvalósított hátrányos megkülönböztetésért. Ezzel szemben a munkáltató – amely egy nagy volumenű gazdasági társaság – volt az, aki a diszkriminatív utasítást kiadta a munkaerő-kölcsönző felé, ő zárkózott el romák felvételétől.

Jelen ügyben munkaügyi per megindításáról döntöttünk. Ennek oka, hogy a munkaügyi per megindítása a kérdéses időpontban tárgyi költségmentes volt, szemben a polgári peres eljárással, másrészt pedig úgy ítéltük meg, hogy az alapjában véve munkaügyi jellegű diszkrimináció miatt elszenvedett károk megtérítésére alkalmas lehet ez az eljárás. A keresetlevelet 2008 januárjában küldtük meg a hatáskörrel és illetékes-

³⁸ Az ügyről részletesebben lásd Fehér Füzet 2007, K.-né B. Ilona és társai ügye.

séggel rendelkező bíróságnak. A bíróság 2008 novemberére tűzte ki a per első tárgyalását, amelyen B. Ilona és testvére személyesen előadta az őket ért hátrányos megkülönböztetés körülményeit, beleértve azt is, hogy a munkáltató utasítása milyen megaláztatást, elkeseredést és felháborodást okozott számukra, különös tekintettel arra, hogy vállalták volna a mindennapi ingázást Budapest és a 120 kilométerre lévő otthonuk között. A per folyamatban van, a következő tárgyalás 2009 folyamán lesz.

B. Ilona és testvéreinek ügye nagy hasonlóságot mutat a jelen Fehér Füzetben bemutatott T. Csaba ügyével. Ahogyan azon ügy kapcsán is kifejtettük, a hasonló perek indítása azért fontos, mert azt tapasztaljuk, hogy a diszkrimináció áldozatai sok esetben igénylik, hogy személyesen is kártérítésben részesüljenek, még abban az esetben is, ha az Egyenlő Bánásmód Hatóság megállapítja a diszkrimináció megtörténtét. Miután pedig – azon túl, hogy segítséget nyújtunk a konkrét ügyfeleknek kártérítési igényeik érvényesítésében – ezek az ügyek arra is alkalmasak lehetnek, hogy nagyobb hatást gyakoroljanak a joggyakorlatra, vagy a későbbi igényérvényesítésekre, beleillenek jogi stratégiánkba.

Reményeink szerint B. Ilona és T. Csaba ügyének tapasztalatai fontos következtetések levonására adnak majd alkalmat irodánkunknak.³⁹ Fontos kérdés az, hogy a hatóság döntéseit mennyire fogadják el a bíróságok, mennyire támaszkodnak arra ítéletük meghozatalánál. Álláspontunk szerint indokolt lenne, hogy a bíróságok a hatóság döntését, illetve az abban foglalt tényállást ítélezésük alapjául vegyék, különösen abban az esetben, ha a határozatot a Fővárosi Bíróság közigazgatási határozat bírói felülvizsgálatának kapcsán egyszer már elbírálta. Ebben az esetben nehéz olyan érvet találni, amely azt támasztaná alá, hogy a bíróság újra elkezdje felderíteni a tényállást és meghallgassa ugyanazokat a tanúkat, beszeresse ugyanazokat a bizonyítékokat, amelyek a hatóság már megtett. Ez már csak azért is problémás, mert egy akár évekkorábbi ügy tanúit sokszor nagy nehézségekbe esik felkutatni, és természetesen ők már kevésbé pontosan fognak emlékezni, mint amikor a hatóság előtt tették meg vallomásukat.

Nem lekecsinyelendő annak a körülménynek a jelentősége sem, hogy a hatóság döntésének elfogadásával megelőzhető lehetne egy hosszadalmas bírói eljárás, amit a tanúk újbóli meghallgatása, a bizonyítékok ismételt beszerzése eredményezhetne. Álláspontunk szerint ugyanis **nagyon lényeges az, hogy a diszkrimináció áldozatának lehetőleg minél hamarabb hozzájusson az őt megillető kártérítéshez, hiszen a több éves peresedés nagymértékben csökkenti a megítélt kártérítés jelentőségét.**

A felvállalt ügyek számos olyan gyakorlati nehézségre is rámutathatnak, amelyekkel egy hasonló ügy felperesének szembe kell néznie. Meggyőződésünk, hogy ezen gyakorlati nehézségek feltárásával hozzájárulhatunk ahhoz, hogy a későbbi perekben az érintettek sikeresebben tudják jogaikat érvényesíteni.

A jelen ügy arra is alkalmas lehet, hogy a bírósági joggyakorlatot befolyásoljuk, fejlesszük több tekintetben is. Célunk egyrészt, hogy az Egyenlő Bánásmód Hatóság határozatainak bírói elfogadottságát növeljük a fentebb kifejtett okok miatt. Ezen túl a hátrányos megkülönböztetés miatt megítélt nem vagyoni kártérítések összegének tekintetében is hatni kívánunk a joggyakorlatra, mert álláspontunk szerint a bíróságok sok esetben nem túl bőkezűek azok megítélésénél.

³⁹ Lásd még T. Csaba ügyét: Fehér Füzet 2008, 34–35. o.

M. Anita ügye (Gy. város)

M. Anita egy közhasznú társaság által működtetett idősek otthonában dolgozott nővérként, Gy. városban. Az asszony már mintegy másfél éve állt alkalmazásban, a nővérek között ő volt az egyedüli roma származású munkavállaló. Az otthonban feladatait legjobb tudása szerint látta el, munkájával kapcsolatban probléma soha nem volt.

2008. április 7.-én egy, az intézményben ápolat idős férfi elhunyt. Nem sokkal ezt követően M. Anita közvetlen felettese közölte a nővérekkel, hogy a férfi lezárt ládájából egy jelentősebb összeg eltűnt. A következő nap reggelére összehívott nővérgyűlésen a munkáltató közölte, hogy poligráfos vizsgálatot rendelnek el annak érdekében, hogy kiderítsék, ki tulajdonította el az összeget, illetve kinek lehet köze a lopáshoz.

A nővérek többsége a főnővéren keresztül jelezte a munkáltatónak, hogy nem kívánnak az eljárás részét venni. **A munkáltató azonban közölte, hogy aki nem veti alá magát a poligráfos vizsgálatnak, az elhagyhatja a munkahelyét.** A fenyegetés hatására végül valamennyi nővér részt vett a vizsgálaton. Az ennek lebonyolításával megbízott cég részéről eljáró pszichológusok a vizsgálat előtt mindenkiel aláírtak egy bejegyző nyilatkozatot.

Az egyes vizsgálatokról jegyzőkönyv készült, ami M. Anita esetében a következőket rögzítette: „valószínűsíthető, hogy a kérdezett személy a válaszadásnál, a kritikus kérdések esetében, ellentmondásba került önmagával, a vegetatív szabályozása tekintetében. Így nagy valószínűséggel vélelmezhető, hogy a vizsgált személy nem a valóságnak megfelelően válaszolt.”

A vizsgálatot követően a munkáltató négyfős csoportokban hívta be az alkalmazottakat, akik az irodába előtt várakoztak. M. Anita az első csoporttal ment be, ekkor az irodahelyiség előtti várakozókkal a munkáltató közölte, hogy ki milyen „eredményt” ért el. Ügyfelünkhöz fordulva közölte, hogy nála jelzett a gép. Az asszony ezt hallva sírva fakadt, de nyilvánvaló volt, hogy minden munkatársa rendkívül nehezen viseli az egész procedúrát. Mint később kiderült, a vizsgálatot követően röviddel többen is felmondtak munkahelyükön.

Nem sokkal később az irodában éles hangú vita bontakozott ki M. Anita helyszínre érkező férje és a munkáltató között. **A munkáltató megígérte, hogy hajlandó újabb vizsgálatot lefolytatni, erre azonban a későbbiekben sem került sor.** Ugyanakkor arra a felvetésre érdemben nem tudott válaszolni, hogy miért nem kezdeményez hatósági eljárást, ha már meggyanúsít valakit a lopással. A munkáltató később sem tett egyébként feljelentést, hivatalos vizsgálat az ügyben nem indult. Az irodából való távozásukkor M. Anita és férje úgy hallották, hogy a munkáltató közli a szobában maradókkal, hogy „**ezért nem szeret cigányokat alkalmazni**”. Az esetet követően M. Anita nem ment be többet dolgozni.

Az asszony rendkívül megalázottnak érezte magát. A korábban jó kedélyű, vidám fiatal nő az esetet követően bezárkózó, visszahúzódtó lett. Munkát nem keresett, álláshirdetésekre nem ment el. A történet után nem sokkal kereste meg irodánkat. Az ügyben lefolytatott tényfeltárást követően tájékoztattuk a panaszost arról, hogy az ügyben lehetőség van személyhez fűződő jogok megsértése miatt bírósághoz fordulni.

Az irodánk által megbízott ügyvéd keresetet nyújtott be az idősek otthonát működtető gazdasági társasággal szemben. A keresetben kifejtettük, hogy az alperesi társaság részéről eljáró személy intézkedése M. Anita számára az Alkotmányban⁴⁰ illetve a Polgári Törvénykönyvben (továbbiakban Ptk.)⁴¹ rögzített emberi méltósághoz fűződő jogait sértette meg.

⁴⁰ Az 1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmányáról 54. § (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.

⁴¹ A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 76. §-a szerint a személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti különösen az egyenlő bánásmód követelményének megsértése, a lelkiismereti szabadság sérelme és a személyes szabadság jogellenes korlátozása, a testi épség, az egészség, valamint a becsület és az emberi méltóság megsértése.

A kereset szerint a **munkáltató eljárása alkalmas a becsület és az emberi méltóság megsértésére**. A bírói gyakorlat szerint becsületsértő a személyiséget érintő közlés, magatartás, amely tartalmára és tartalmának valóságára tekintet nélkül indokolatlanul bántó, lealacsonyító, vagy egyébként vádaskodó. Ezen túlmenően emberi méltóságot is sértett a munkáltató eljárása, ugyanis az emberi méltóság sérelme megvalósul, ha a személyt nem önbecsülésének, az emberi érintkezési formák követelményeinek megfelelő elbánásban részesítik, így különösen, ha emberi mivoltában megalázzák, vagy hátrányos helyzetbe hozzák.

Mindezekén túl a kereset érvelése szerint megállapítható a Ptk.-ban rögzített **jó hírnév sérelme** is.⁴² M. Anita a munkaviszony során mindvégig lelkiismeretesen, a legnagyobb odafigyeléssel végezte munkáját, kedvező képet alkottak róla munkatársai, kollegái, így a munkáltató azon, mások előtt tett, illetve nyilvánvalóan mások előtt is ismertté vált kijelentése, ami alapján M. Anita lopásban való érintettségére lehetett következtetni, olyan valótlan tényállítás, ami rá nézve súlyosan sértő. A keresetben kifejtettek szerint mindez kedvezőtlenül befolyásolta M. Anita személyének megítélését, amit a mai napig nem tudott kiheverni.

A kereset szerint a **munkáltató megsértette az egyenlő bánásmód követelményét is eljárásával**. Az eljárás az Egyenlő bánásmód követelményéről és az esélyegyenlőség előmozdításáról (továbbiakban Ebktv.) szóló törvény rendelkezéseibe is ütközik. Az Ebktv. szerint **zaklatásnak** minősül az az emberi méltóságot sértő magatartás, ami az érintett személynek valamely, a törvényben meghatározott védett tulajdonságával függ össze és célja vagy hatása valamely személlyel szemben megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszégyenítő vagy támadó környezet kialakítása.⁴³ A kereset utalt arra, hogy M. Anita cigány származású, munkatársai között ő volt az egyetlen, aki a roma etnikai kisebbséghez tartozott. **Az, hogy a lopás tényét az alkalmazotti csoport egyetlen roma származású tagjával hozták azonnal összefüggésbe, álláspontunk szerint nem véletlen**. Hátrány az asszonyt az által érte, hogy megalázták, megfélemlítették, illetve munkáját elveszítette. A munkáltatónak a poligráfos vizsgálat során alkalmazott eljárása olyan légkört alakított ki az asszony munkatársai körében, amely alkalmas volt arra, hogy a roma származású M. Anita megalázva érezze magát.

A keresetben hangsúlyoztuk azt is, hogy **a munkáltató a poligráfot jogszerűen nem használhatta volna**. Az ún. *hazugságvizsgáló* nem hatósági eljárásokban jogszerűen nem alkalmazható. Jóllehet formálisan hozzájárultak a munkavállalók a vizsgálatához, figyelembe kell venni, hogy **a vizsgálatra a munkáltató azzal készítette őket, hogy ha nem vetik alá magukat a vizsgálatnak, munkaviszonyukat megszünteti**. Az **Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának e kérdésben kifejtett állásfoglalása szerint a munkaviszony olyan függelmi viszony, aminek keretében eleve aggályos a munkáltató poligráfos vizsgálatra irányú kérése, akár kilátásba helyez valamilyen szankciót, akár nem**.⁴⁴

A keresetben M. Anita felperes kérte a bíróságtól annak megállapítását, hogy a munkáltató azon magatartásával, hogy őt poligráfos vizsgálaton való részvételre kötelezte, az Alkotmányban, illetve a Ptk.-ban védeni rendelt emberi méltósághoz való jogát megsértette.⁴⁵ Kérte továbbá annak megállapítását, hogy a munkáltató azon valótlan kijelentéssel, miszerint a munkahelyen az állítólagosan elkövetett lopásban ő is érintett, megsértette az Alkotmány illetve a Ptk. által védeni rendelt emberi méltósághoz való jogát, továbbá a Ptk.-ban foglalt becsülethez illetve jó hírnévhez fűződő jogát.⁴⁶ Kérte végezetül annak megállapítását is, hogy a munkáltató intézkedése megvalósította az Ebktv. szerinti zaklatást is.⁴⁷

A felperes kérte a bíróságtól az alperes további jogsértéstől való eltiltását, bocsánatkérésre és ötszázezer forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére való kötelezést.

Az ügyben több tárgyalási napot tartott a Heves Megyei Bíróság, amiken meghallgatta a felperest, illetve a munkáltatót, valamint a bejelentett tanúkat.

Az eljárás továbbra is a bizonyítás felvételével folytatódik, de immár a bíróság igazságügyi szakértőt rendelt ki a felperest ért lelki sérelmek, megrázkódtatások vizsgálata tekintetében. A szakértő véleményében

⁴² Ptk. 78 § (1) bekezdése szerint a személyhez fűződő jogok védelme kiterjed a jóhírnév védelmére is. A (2) bekezdés szerint a jóhírnév sérelmét jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó, azt sértő, valótlan tény állít, híresztel, vagy való tény hamis színben tüntet fel.

⁴³ 2003. évi CXXV. törvény 10. § (1) bek.

⁴⁴ OBH 6580/2001. sz.

⁴⁵ Alkotmány 54. §, Ptk. 76. §.

⁴⁶ Ptk. 76. §, 78. §.

⁴⁷ Ebktv. 10.§ (1) bek.

kifejtette: „megállapítható, hogy a 2008. áprilisában történt események következtében [M. Anita] felperest valóban lelki trauma érte”. A szakértő leszögezte továbbá, hogy a „[...] lelki traumának az volt a fő oka, hogy a műszeres hazugságvizsgáló eljárás órá vonatkozó kedvezőtlen eredményéről nem négy szemközt, hanem négyfős csoportba sorolva, a csoport nyilvánossága előtt tájékoztatták. Ez a megszágyenyülés indította be nála azokat a lelki történéseket, melyek a pszichés trauma manifesztációjához vezettek.”

Az ügy jelentősége, hogy egyrészt vizsgálhatjuk a jogalkalmazói gyakorlatot a poligráfós vizsgálat munkáltatók által történő felhasználásának, valamint a zaklatás, mint új jogintézmény alkalmazásának tekintében.

M. Anitát DR. BIHARY LÁSZLÓ ügyvéd képviseli.

T. Csaba ügye (B. város)

T. Csabát korábban roma származása miatt nem alkalmazták egy szobafestői állásra. A diszkrimináció tényét az Egyenlő Bánásmód Hatóság megállapította, azonban személyes kártérítése érdekében egy külön eljárást indított Irodánk.

2005. júliusában T. Csaba egy hirdetési újságban szereplő álláshirdetésre jelentkezett telefonon.⁴⁸ A telefonhívást a gyermekjóléti szolgálat egyik hivatali helyiségéből bonyolította le, és annak fültanúja volt a szolgálat egyik munkatársa is. A munkáltatóval való beszélgetés során kiderült, hogy **T. Csaba minden feltételnek megfelelt, amikor azonban kiderült, hogy roma származású, már nem akarták alkalmazni.** T. Csaba Irodánk segítségével eljárást indított a munkáltató ellen az Egyenlő Bánásmód Hatóság (a továbbiakban: hatóság) előtt roma származás alapján megvalósuló hátrányos megkülönböztetés miatt. A hatóság 2006 januárjában hozott határozatában **megállapította a diszkrimináció megtörténtét, és hétszáz ezer forint bírság megfizetésére kötelezte az eljárás alá vont betéti társaságot.** Az eljárás sikerében szerepet játszott az is, hogy irodánk tesztelési eljárás segítségével szerzett bizonyítékokat a diszkrimináció megtörténtének alátámasztására. Az elmarasztalt cég a hatóság határozatát bíróság előtt megtámadta, azonban a Fővárosi Bíróság 2007 áprilisában jóváhagyta azt.

A hatóság által kiszabott bírság jellemzője, hogy az nem a hátrányos megkülönböztetés áldozatát illeti, hanem az államkasszát gazdagítja. Annak érdekében, hogy a diszkrimináció által érintett személy is kártérítést kapjon, egy külön peres eljárást kell indítani. Miután T. Csabában is megfogalmazódott az igény, hogy az általa elszenvedett diszkrimináció okozta megaláztatás miatt személyes kártérítésben részesüljön, irodánk úgy döntött, hogy jogi segítséget nyújt neki az eljárás során.

2008 februárjában nyújtottuk be keresetünket, amelyben ötszáz ezer forint nem vagyoni kártérítés megállapítását kértük. A keresetben kifejtettük, hogy az alperes által megvalósított diszkrimináció mélyen megsértette T. Csabát, aki családja és saját megélhetése érdekében szeretett volna munkát találni. **Az elutasítás azt az érzést keltette benne, hogy alacsonyabb rendű más emberekhez képest, hiszen csupán roma származása miatt utasították el, lehetőséget sem kapott arra, hogy rátermettségét megmutassa.** Ezt jól illusztrálja az, hogy amíg a munkáltató nem tudta, hogy egy roma munkavállalóval beszél, addig készségesen felvilágosította a munka jellegéről, annak feltételeiről, és bátorította arra, hogy jelentkezzen, azután azonban kategorikusan elutasította.

A kereset **érdekessége jogi szempontból az volt, hogy nem kértük a jogsértés megállapítását a bíróságtól,** mert álláspontunk szerint a hatóság döntése, és az azt jóváhagyó bírósági határozat már megállapította a jogsértés megtörténtét, tehát a kártérítés jogalapját. Semmi olyan körülmény nem merült fel, amely megkérdőjelezhetné az ügyben már eljárt hatóság, illetve bíróság döntéseit, így a további bizonyítási cselekmények csak a per elhúzódásához vezetnének, és indokolatlanul meghosszabbítanák az eljárást.

A kereset megírása során szembesülnünk kellett a ténnyel is, hogy időközben a cég ügyvezetőjének és kültagjának a személyében, és székhelyében is változás állt be, ami nagy valószínűséggel annak tudható be, hogy a céget eladták. Nehézségekbe ütközött az alperes cég megtalálása is, mert a cégbírósági adatok szerinti székhelyről „*ismeretlen helyre költözött*” jellel mentek vissza a bírósági küldemények.

A jelen ügy több szempontból is stratégiai jelentőséggel bír Irodánk számára. Fontos ugyanis, hogy megvizsgáljuk a hasonló jellegű eljárásokat, hiszen a diszkrimináció áldozataiban felmerül az a jogos igény, hogy az általuk elszenvedett jogsértés miatt személyesen is kapjanak kártérítést. Irodánk egy másik hasonló esetben is nyújt jogi segítséget, tehát az eljárások tapasztalatai a későbbiekben összevethetőek lesznek, azokból lényeges következtetéseket lehet majd levonni.⁴⁹

⁴⁸ Az ügyről részletesebben lásd Fehér Füzet 2005, T. Csaba ügye.

⁴⁹ Lásd Fehér Füzet 2008, 29–30. o.: K.-né B. Ilona és társai ügye.

Fontos kérdés az is, hogy mennyire „erős” az Egyenlő Bánásmód Hatóság döntése egy bíróság eljárásban. Elfogadja-e a bíróság a hátrányos megkülönböztetést vizsgálni hivatott állami szerv döntését egy későbbi per során? Bár jogilag erre nem kötelezi semmilyen szabály a bíróságokat, azonban nem is zárja ki ezt jogszabály. A szabad bírói mérlegelés körében lehetősége van a bíróságoknak, hogy ítéletük meghozatalakor támaszkodjanak egy hatósági döntésre. Különösen indokolt ez véleményünk szerint abban az esetben, ha a hatóság döntése bírói felülvizsgálaton is átesik, hiszen így annak jogszerűségét, megalapozottságát még nehezebb megkérdőjelezni. Jelentős körülmény az is, hogy ezzel a per időtartama is nagyban lerövidülhetne a hatóság döntésének alapul vételével, amit nagyon üdvözlendőnek tartanánk, hiszen a diszkrimináció áldozatának így is sok időt és energiát kell abba fektetnie, hogy személyes kártérítést kapjon az őt ért jogsértés miatt. Jelen esetben a hatóság döntésének elfogadottsága még kérdéses, azt csak a per befejezése után tudjuk majd megállapítani.

Mindezekén túl fontos kérdés, hogy milyen gyakorlati nehézségek léphetnek fel egy hasonló jellegű eljárás során. A per tapasztalatai már most azt mutatják, hogy reális veszély az, hogy egy elmarasztalt cég eltűnik, a jogsértést elkövető tisztviselők elidegenítik a céget, vagy annak vagyonát „kimenekítik”, így próbálván kibújni a felelőség alól. A fentebb említettekhez kapcsolódó gyakorlati nehézség az, hogy a jogsértés korabeli tanúit a per elhúzódásával egyre nehezebb lesz megtalálni, és számukra is egyre nehezebb lesz visszaemlékezni egy évvel korábbi eseményre.

Célunk tehát, hogy a hasonló jellegű eljárásokkal kapcsolatban minél több tapasztalatot gyűjtsünk, és minél több sikeres eljárást folytassunk le. Ezzel meggyőződésünk szerint a joggyakorlatot képesek leszünk valamelyest alakítani, fejleszteni, és tapasztalataink remélhetőleg segítenek azoknak is, akik a jövőben hasonló eljárást akarnak majd indítani.

**Közszolgáltatás körében elkövetett
hátrányos megkülönböztetés**

H. József és társai ügye (N. város)

H. Flórián és N. József fiatalemberek 2008 tavaszán, majd 2008. júniusában szórakozni szerettek volna a Szabolcs megyei kisváros egyik felkapott szórakozóhelyén. A diszkóba belépni egyik alkalommal sem tudtak, mert az üzemeltető már a bejáratnál távozásra szólította fel őket. Az ügy érdekessége, hogy a szóban forgó diszkó üzemeltetője, A. László ellen korábban már pert nyertünk, szintén romák elleni diszkrimináció miatt indított eljárásban. Akkor A. Lászlónak több százezer forintot kellett kifizetnie kártérítés címén.

Jelen esetben a két roma fiatalember, H. Flórián és N. József mindkét alkalommal találkozott a diszkó előtt más roma fiatalokkal, akik hozzájuk hasonlóan jártak, azaz, nem jutottak be ők sem szórakozni. Emiatt, és mert a kitiltásra egyéb okot nem szolgáltatottak, **mindkettőjükben az a meggyőződés alakult ki, hogy az elutasítás roma származásukra vezethető vissza.** Az eset mindkettőjüket lelkileg megviselte, a történeteket megalázónak érezték. Az első alkalommal ráadásul két nem roma lánnyal beszéltek meg randevút a diszkóban, amely azonban nem jöhetett létre, mivel a fiúk kívül rekedtek az utcán. Onnan hívták fel a lányokat, hogy ők szórakozzanak nyugodtan, maguk viszont kénytelenek hazamenni.

2008. június 14-én H. József, helyi roma vezető, miután a fenti két fiatalembertől, illetve korábban más roma fiataloktól is panaszt hallott a szórakozóhely beléptetési gyakorlatával összefüggésben, úgy döntött, maga keresi fel a diszkót. Vele tartott két fia is. Bejutni azonban ő sem tudott, a bejáratnál A. László feltartóztatta, és annak ellenére sem engedte be, hogy H. József tájékoztatta őt arról, hogy helyi roma vezető, illetve a megyei Esélyek Háza munkatársa. Az eset H. Józsefet rosszul érintette, emberi méltóságában sértette. **Különösen megalázó volt számára, hogy gyermekei előtt került ilyen helyzetbe mint roma ember, és mint apa. Benne is az a meggyőződés alakult ki az eset körülményeinek hatására, hogy roma származása miatt részesült hátrányos bánásmódban.**

Irodánk a szórakozóhely üzemeltetője ellen korábban már indított peres eljárást, szintén helyi roma fiatalok nevében diszkrimináció miatt. A 2004-ben kezdődött eljárást részben megnyertük, az üzemeltetőnek fejenként százezer forint kártérítést kellett fizetnie a panaszosok számára az elmarasztaló ítélet alapján. Az ügyben akkor tesztelést is folytattunk, amely alátámasztotta a diszkriminatív gyakorlatot. Míg nem roma tesztelőink gond nélkül bejutottak, a roma tesztelők kívül rekedtek, sőt, egyiküket maga A. László tolt le a lépcsőn vállánál fogva.⁵⁰

Jelen ügyben a panaszosokkal egyeztetve az Egyenlő Bánásmód Hatóság eljárását kezdeményeztük.

Az Egyenlő bánásmódról szóló törvény (továbbiakban Ebktv.) alapján közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport vélt vagy valós faji hovatartozása, bőrszíne miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne.⁵¹

Az egyenlő bánásmód követelményének megsértését jelenti különösen a jogszabályban meghatározott tulajdonság alapján az ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségben, így különösen a vendéglátó-ipari, kereskedelmi, valamint a művelődés és a szórakozás céljára létrehozott intézményekben megtagadni vagy mellőzni szolgáltatások nyújtását vagy áru forgalmazását.⁵² Kérelmünkben kértük a hatóságot, hogy állapítsa meg az egyenlő bánásmód követelményének megsértését, és azt, hogy az üzemeltetőt kötelezze bírság megfizetésére, amely bírság összegének meghatározásakor vegye figyelembe a hatóság azt a tényt is, hogy a szóban forgó diszkóban nem ez volt az első eset, amely során roma fiatalokat hátrányos megkülönböztetés ért.

⁵⁰ Bővebben lásd: Fehér Füzet 2004., R. Ágnes ügye, 33. o., www.neki.hu

⁵¹ Az egyenlő bánásmód követelményéről és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebktv.) 8. § b) és c) pontja.

⁵² Ebktv. 30. § (1) bekezdés a) pontja.

Az eljárás során 2008. szeptember 14-én került sor tárgyalás tartására. Az egész napos tárgyalás során az üzemeltető kezdetben arra hivatkozott, hogy a fiatalokat azért nem engedte be, mert azok korábban rendbontó viselkedést tanúsítottak a szórakozóhelyen. A kérelmezőket képviselő munkatársunk kérte a hatóságot, hogy amennyiben az eljárás alá vont fél ezzel próbálja magát kimenteni, kötelezze őt arra, hogy bizonyítsa a korábbi rendbontás tényét. Az Ebktv. szerint az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt indított eljárásokban a jogsérelmet szenvedett félnek vagy a közérdekű igényérvényesítésre jogosultnak kell valószínűsítene, hogy a jogsérelmet szenvedő személyt vagy csoportot hátrány érte vagy – közérdekű igényérvényesítés esetén – ennek közvetlen veszélye fenyeget, és a jogsérelmet szenvedő személy vagy csoport a jogsértéskor – ténylegesen vagy a jogsértő feltételezése szerint – rendelkezett a jogszabályban meghatározott valamely tulajdonsággal.

Ezek valószínűsítése esetén a másik felet terheli annak bizonyítása, hogy a jogsérelmet szenvedett fél vagy a közérdekű igényérvényesítésre jogosult által valószínűsített körülmények nem álltak fenn, vagy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, illetve az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani.⁵³ Miután a kérelmezők roma származásukról nyilatkoztak, illetve a hátrány tekintetében a másik fél sem vitatta azt a tényt, hogy egyikük sem jutott be a szórakozóhelyre, a kimentési bizonyítás során az üzemeltetőnek kellett olyan indokot szolgáltatnia, amely alapján jogszerűen kizárhatta a szórakozásból az érintett feleket.

Mint kiderült, a szóban forgó diszkóban semmilyen szabályzat, megállapodás nincs kidolgozva arra vonatkozóan, amely alapján a biztonsági őrök egy esetleges rendbontás során eljárhatnak. **Az intézkedésekről nem vezetnek naplót, nem vesznek fel jegyzőkönyvet, így semmi nyoma nincs annak, ha valaki ellen bármilyen szankció alkalmazására kerül sor egy esetleges rendbontás során.** Így adott esetben az üzemeltető egy későbbi eljárás során bárkivel kapcsolatban előadhatja, hogy az illető korábban nem megfelelően viselkedett, ugyanakkor egy ennek kapcsán felmerülő vita során alátámasztania sem tudja ezen állítását.

Az egész napos tárgyalás előrehaladta során **a felek kölcsönösen jelezték, hogy szeretnének megegyezni egymással, a konfliktust békésen rendeznék.** Erre való tekintettel kértük az eljárás felfüggesztését, majd miután az egyeztetés sikeres volt, annak megszüntetését. Az egyeztetés két hetet vett igénybe, egyik munkatársunk folyamatosan kapcsolatban állt az érintettekkel, és közvetített közöttük. A felek között létrejövő megállapodás lényege, hogy **az üzemeltető sajnálkozását fejezte ki, és a feleknek kártérítést fizetett, összesen kétszázötvenezer forintot. Kötelezettséget vállalt továbbá arra, hogy a jövőben az egyenlő bánásmód követelményének megtartása mellett üzemelteti a szórakozóhelyet.** Az üzemeltető és H. József roma vezető külön **együttműködési megállapodást kötöttek,** amelyben vállalták, hogy a szórakozóhely üzemeltetése során, a roma fiatalokat érintő bármilyen konfliktust együtt rendeznek, egymást kölcsönösen tájékoztatják, segítik.

Irodánk üdvözölte, hogy az ügy békés úton, egyezséggel zárult. Az eset jelentősége számunkra, hogy egy olyan szórakozóhely kapcsán került sor megállapodásra, amely szórakozóhely diszkriminatív gyakorlata miatt korábban még évekig kellett pereskednünk.

⁵³ Ebktv. 19. § (1) bekezdése, illetve (2) bek. a), b.) pontjai.

Laure M. és társai ügye (B. város)

A fekete bőrű, afrikai származású Laure M. és három szintén fekete barátja 2008. szeptemberében egy labdarúgó mérkőzést szerettek volna megnézni egy nagyvárosi szórakozóhelyen, azonban kiszolgáltatásukat a bőrük színe miatt megtagadták. A baráti társaság pár nappal később újra megpróbált fogyasztani ugyanezen a helyen, de újra elutasították őket bőrük színe miatt.

Laure M. Angliában él, és 2008. szeptemberében a hazánkban tartózkodó barátait jött meglátogatni. A négytagú társaság a magyar válogatott egyik meccsét szeretne volna megnézni egy erre alkalmas szórakozóhelyen. A kérdéses szórakozóhelyre belépve azonban **a pultos hölgy azt mondta nekik, hogy nem szolgálhatja ki őket, mert fekete bőrűek.** Laure M. és társai ezen nagyon meglepődtek, de a szórakozóhely alkalmazottja csak annyit árult el nekik, hogy **a főnök utasítása ez, neki pedig nincs más választása, mint betartani azt.** A társaság kénytelen volt elhagyni a szórakozóhelyet, azonban a bánásmód nagyon megalázta őket, már csak azért is, mert azelőtt soha nem jártak azon a szórakozóhelyen, tehát semmilyen konfliktusuk ott nem volt. A helyzet annyira felháborító volt számukra, hogy elhatározták, nem hagyják annyiban a dolgot. Rövid tájékozódás után egy népszerű heti magazin újságírójával osztották meg történetüket, aki felajánlotta, hogy ír egy cikket a történetekről. Ehhez azonban saját maga is meg akarta tapasztalni, hogy a szórakozóhely valóban kirekesztően jár el a fekete bőrűekkel szemben, ezért elhatározták, hogy újra elmennek oda. Az első látogatást követően pár nappal ezt meg is tették, úgy, hogy az újságíró hamarabb be ment a szórakozóhelyre, mint Laure M. és barátai, és kért egy italt. Pár perccel később a többiek is beléptek a szórakozóhelyre, és ők is megpróbálták rendelni. A felszolgáló hölgy azonban ez alkalommal is azt mondta, hogy nem szolgálhat ki feketéket a főnök utasítására. Azt is megtudták Laure M.-ék, hogy **volt egy konfliktus valamikor a szórakozóhelyen, amiben „feketék is érintettek voltak”, ezért vezették be ezt a szabályt.**

A fenti események után Laure M. és barátai megkeresték irodánkat, hogy nyújtsunk nekik jogi segítséget a szórakozóhely elleni polgári peres eljárásban, mert nem akarták következmény nélkül hagyni azt a megaláztatást, amit elszenvedtek. Nem tartották elfogadhatónak, hogy csupán bőrszínük miatt utasították el kiszolgáltatásukat, még akkor sem, ha valamikor a múltban más fekete bőrű személyek esetleg konfliktusba kerültek a szórakozóhely személyzetével vagy vendégekkel. Ők a szeptemberi látogatásaikat megelőzően soha nem jártak a kérdéses helyen, így joggal várták el azt, hogy úgy bánjanak velük, mint akármelyik más, nem színesbőrű vendéggel.

Annak megállapítása érdekében, hogy a bőrszínen alapuló diszkrimináció gyanúja alapos-e, irodánk tesztelést szervezett a szórakozóhelyen. **A tesztelés során két fehér bőrű tesztelőt minden probléma és megjegyzés nélkül kiszolgálták, míg a két fekete bőrű tesztelőt ezúttal sem szolgálták ki, bőrük színére hivatkozva.** A két fekete bőrű tesztelő Laure M.-et és társait nem ismerte, velük nem is találkoztak, és bár szintén afrikai származásúak, vonásaik nagyban különböznek ügyfeleinkétől. Bőrszínükön kívül annyi közös volt bennük, hogy ők sem jártak az incidenseket megelőzően a szórakozóhelyen.

A tesztelés tehát alátámasztotta azt, hogy **a kérdéses hely diszkriminatív gyakorlatot alkalmaz a fekete bőrűekkel szemben, tehát csupán a bőrszín alapján dönti el, hogy kit szolgálnak ki, függetlenül attól, hogy a vendég hogyan viselkedik, okozott-e konfliktust, vagy nem.** Ez a magatartás a hatályos törvények szerint hátrányos megkülönböztetésnek minősül, hiszen az Egyenlő bánásmódról szóló törvény (továbbiakban Ebtv.) tiltja a bőrszínen alapuló diszkriminációt, és a szórakozóhelyek, mint az ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségek kifejezetten is a törvény hatálya alá tartoznak, tehát akik ott árut forgalmaznak, vagy szolgáltatást nyújtanak, azoknak be kell tartaniuk az egyenlő bánásmód követelményét.⁵⁴

⁵⁴ 2003. évi CXXV. törvény az Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról, 8. § és 5. § b) pont, illetve 30. § (1) bek. a) pontja.

2008 októberében Laure M. és két barátja képviselőként irodánk benyújtotta a keresetlevelet a szóráshely ellen, amelyben kértük a bíróságot, hogy **erkölcsi elégtételként ítéljen meg a felpereseknek személyenként hatszázezer forint nem vagyoni kártérítést**. A bíróság a per első tárgyalását 2009. június 22. napjára tűzte ki.

Az ügy érintettjei nem roma származásúak, illetve nem tartoznak más, Magyarországon élő nemzeti kisebbséghez sem, irodánk azonban mégis elvállalta ügyük képviselőjét. Hosszabb távú, stratégiai tervezések eredményeképpen döntöttünk úgy, hogy a jogvédő irodát fenntartó Máság Alapítvány működési körét kiszélesítjük, és a jövőben az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség eszméjéhez tágabb megközelítésben állunk hozzá. Ez magában foglalja azt is, hogy nem csak a hazai nemzeti, etnikai kisebbséghez való tartozáson alapuló diszkriminációs ügyek vitelét vállaljuk fel, hanem egyéb veszélyeztetett csoporthoz tartozókat is (nők, menekültek, fogyatékosokkal élők, eltérő bőrszínűek stb.) egyedi elbírálás alapján. **A különböző diszkriminációs ügyek közös jellemzője, hogy mind az egyenlő bánásmód eszméjének a megsértését jelentik, az érintettek az általánosítások, előítéletek áldozatai, tehát egy alapvetően igazságtalan helyzetben találják magukat.** A főként romák elleni diszkriminációs jogi eljárások során felhalmozott tapasztalatainkat, tudásunkat így más társadalmi csoportok tekintetében is tudjuk alkalmazni. Véleményünk szerint azzal, hogy más csoportok tagjainak védelmében is indítunk diszkriminációs eljárásokat, **hozzájárulunk ahhoz, hogy az egyenlő bánásmód követelménye hazánkban szélesebb körben érvényesüljön, így eredeti célkitűzéseinkkel is összhangban működünk a jövőben is.**

Közérdekű igényérvényesítések vendéglátó-ipari diszkrimináció miatt

2007. augusztus 26-án a TV2 Napló című műsora bemutatta azt a rejtett kamerával készített felvételt, ami budapesti szórakozóhelyek működésének tesztelését rögzítette. A televízió munkatársai roma fiatalok segítségével azt vizsgálták, hogy a felkeresett szórakozóhelyek beengedtetési gyakorlata diszkriminatív-e. A tesztelés során két szórakozóhelyen is a roma fiatalokat a bejáratnál megállították, belépésüket megakadályozták. Irodánk egy pályázati program keretében a szórakozóhelyek ellen közérdekű igényérvényesítés keretében indított eljárást.

A televízió által szervezett tesztelésben három roma lány, három roma fiú és három nem roma lány vett részt. A J. P. szórakozóhely elé érve a roma fiatalokat a biztonsági őrök megállították, majd a tulajdonos határozott utasítására hivatkozva belépésüket megtagadták. A rejtett kamerával rögzített párbeszéd során közölték hogy „retróbuli” van, de a roma fiatalok nem tudnak bemenni, mert „nem szeretik a tulajdonosok”. Mikor a tesztelők nyíltan rákérdeztek, az-e a baj, hogy roma származásúak, az őr így válaszolt: „Nem így, nem ebben a formában, de igen. Nekiünk az a véleményünk, hogy 2007 van, de hát ezt kéri, mi meg ebből élünk”. A három nem roma lány ezzel szemben gond nélkül bejutott.

Ugyanezen az estén, egy másik szórakozóhelyen az őrök szintén feltartóztatták a roma fiatalokat, itt azonban még magyarázatot sem adtak. Amikor az elutasítás okára az E. K. szórakozóhelyen a társaság rákérdezett, akkor azt a választ kapták, hogy azért nem mehetnek be, mert korábban volt velük valami probléma. Az egyik roma tesztelő ezután szóvá tette, hogy most járnak itt először, a biztonsági őr azonban – meglehetősen durván – közölte velük, hogy menjenek el. Közben a három nem roma lány a romák után egy perccel minden nehézség nélkül bejutott, őket senki nem állította meg.

Az Egyenlő bánásmódról szóló törvény (továbbiakban Ebktv.) szerint **közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek** minősül az olyan rendelkezés, aminek eredményeképpen egy személy vagy csoport a törvényben felsorolt valós vagy vélt védett tulajdonsága miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne.⁵⁵ A jogszabály szerint az egyenlő bánásmód követelményének megsértését jelenti különösen a törvényben meghatározott tulajdonság alapján az ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségben, így különösen a vendéglátóipari, kereskedelmi, valamint a művelődés és a szórakozás céljára létrehozott intézményekben megtagadni vagy mellőzni szolgáltatások nyújtását vagy áru forgalmazását.⁵⁶ A jogszabály lehetőséget nyújt arra, hogy abban az esetben, ha az egyenlő bánásmód követelményének megsértése vagy annak közvetlen veszélye olyan tulajdonságon alapult, amely az egyes ember személyiségének lényegi vonása, és a jogsértés vagy annak közvetlen veszélye személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érinti, társadalmi szervezet a saját nevében eljárást kezdeményezzen.⁵⁷

A tesztelés eredménye mindkét esetben álláspontunk szerint arra mutatott rá, hogy a **szórakozóhelyek általános diszkriminatív gyakorlatot folytatnak**. Ezt a gyanút támasztotta alá az is, hogy mindkét szórakozóhely ismert volt irodánk előtt korábbról. A megelőző évben a J.P. szórakozóhely ellen eljárást kezdeményeztünk roma fiatalok nevében, akik belépését szintén megtagadták. Ez ügyben az Egyenlő Bánásmód Hatóság akkor megállapította a diszkriminációt, és fél – fél millió forint bírság megfizetésére kötelezte egyrészt az üzemeltetőt, másrészt a biztonsági szolgálatot ellátó céget.⁵⁸ Bár a másik hely, az E. K. ellen eljárás még nem indult, egy a Metró újságban megjelent olvasói levél kapcsán már felfigyeltünk a szórakozóhelyre.

⁵⁵ 2003. évi CXXV. törvény (Ebktv.) 8. §

⁵⁶ Ebktv. 30. § (1) bek. a) pontja.

⁵⁷ Ebktv. 20. § (1) bek.

⁵⁸ Az esetről bővebben lásd: Fehér Füzet 2007, L. Sándor és társai ügye, www.neki.hu.

A 2008 elején megjelent olvasói levél szerint egy házaspár ukrán származású tagját nem engedték be ugyanide. Ez esetben a bejáratnál – bármilyen magyarázat nélkül – **elkérték a férj személyi igazolványát, majd amikor az ukrán útlevelével igazolta magát, belépését indok nélkül megtagadták.**

A fentiekre tekintettel, a jogszabályi lehetőségek figyelembe vétele mellett mindkét szórakozóhely ellen eljárást kezdeményeztünk az Egyenlő Bánásmód Hatóság előtt. Beadványunkban kifejtettük, hogy a tesztelés eredménye és a már ismertett előzmények arra utalnak, hogy **nem egyedi esetekről, hanem általános diszkriminatív gyakorlatokról van szó.** A hatóság azonban kezdetben érvelésünkkel nem értett egyet, és felszólította irodánkat, hogy további bizonyítékokkal támasszuk alá a diszkriminatív gyakorlatot, ellenkező esetben a közérdekű igényérvényesítésre nem látnak lehetőséget, csak arra, hogy a tesztelők, mint kérelmezők saját nevükben lépjenek fel az üzemeltetők ellen.

A hatóság felhívására kifejtettük, hogy a J.P. szórakozóhelyen elhangzottak a mi érvelésünket erősítik. A „*ne haragudjatok nem szeretik a tulajdonosok*”, illetve a „*de hát ezt kérik, mi meg ebből élünk*” kijelentések normatív, kirekesztő gyakorlatra utalnak. A biztonsági őrök egyértelműen úgy nyilatkoztak, hogy ők egy utasítást hajtanak végre, a kijelentések megfogalmazása pedig általános jellegre utalnak, amiből az derül ki, hogy általában nem szeretik a tulajdonosok a romák belépését. Amennyiben nem egy gyakorlattal állnánk szemben, akkor a konkrét eset vonatkozásában tettek volna kijelentéseket a biztonsági őrök, és a tesztelőknél, mint egyéneknek címezték volna a mondataikat, nem pedig általánosságokat fogalmaztak volna meg – érveltünk az eljárásban. Az E.K. szórakozóhellyel kapcsolatban hivatkoztunk a Metró újságban megjelent olvasói levélre, ami szintén arra utalt, hogy a beengedtetés során **egyfajta önkényes válogatás, bizonyos kisebbségekhez tartozó személyek kirekesztése folyik.** Időközben az olvasói levél szerzőjével sikerült felvennünk a kapcsolatot, aki vállalta a tanúskodást az eljárásban.

Mivel a hatóság érvelésünknek helyt adott, az eljárás közérdekű igényérvényesítés keretében, az alapítvány nevében folyt tovább. A tárgyalások során mindkét cég jelezte, hogy szívesen kötne egyezséget, mivel sajnálják a történeteket. Az E.K. szórakozóhely azzal érvelt, hogy a biztonsági őrök azért küldték el a roma tesztelőket, mert egyiküket összekeverték valakivel, aki korábban rendbontó viselkedést tanúsított a szórakozóhelyen. Bár hasonló ügyekben általában ezzel érvelnek a szórakozóhelyek üzemeltetői, az általános gyakorlathoz hasonlóan ez esetben sem tudta semmivel alátámasztani állítását sem az üzemeltető, sem a biztonsági szolgálatot ellátó személyzet. Ugyanakkor, figyelembe vettük azt a ténytet, hogy a szórakozóhely azóta bezárt, az üzemeltető pedig jelenleg egy olyan kiállítást üzemeltet, ami egy másik hátrányos helyzetű csoport, a vakok és gyengén látók problémáira hívja fel a figyelmet. **Az eljárás során az üzemeltető olyan egyezségi ajánlatot tett, amelyet méltányolnunk kellett.** Az egyezés lényege, hogy a cég sajnálkozását fejezte ki a történetek miatt és bocsánatot kért a roma tesztelőktől. Nyilatkozott továbbá arról, hogy a jövőben betartja az egyenlő bánásmód követelményét, valamint, ha újra szórakozóhelyet üzemeltet majd, a biztonsági személyzetet a diszkrimináció tilalmáról kioktatja. Felajánlott végezetül 20 belépőjegyet az általa működtetett kiállításra a Dzsumbuj Egyesület által létrehozott Ferencvárosi Tanoda roma és hátrányos helyzetű tanulói részére. A hatóság az egyezséget jóváhagyta.⁵⁹

A J.P. szórakozóhely tekintetében az eljárás két szálon futott tovább. Kiderült ugyanis, hogy **a szórakozóhely üzemeltetője a televízióadást követően azonnal felbontotta a szerződést a biztonsági szolgálatot ellátó céggel** arra való hivatkozással, hogy a műsorból értesültek a diszkriminatív megnyilvánulásról, amely a szórakozóhely jó hírét rontotta, illetve amely gyakorlattól azonnal el kívántak határolódni. Mivel dokumentumokkal igazolta az üzemeltető a szerződés megszüntetésének tényét és indokát, valamint hajlandóak voltak egyezés keretében ismét elhatárolódni a történetektől, ezen túlmenően sajnálkozásukat is kifejezték, kértük velük szemben az eljárás megszüntetését.⁶⁰ A biztonsági cég többszöri felszólításra sem jelent meg a tárgyalásokon, az eljárás során semmilyen nyilatkozatot elő nem terjesztettek, így velük kapcsolatban kértük a hatóságot, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján hozzon döntést. A hatóság döntést 2008-ban még nem hozott.

Az ügyek jelentősége az volt számunkra, hogy mindkét szórakozóhellyel kapcsolatban már korábban is felmerült a diszkriminatív gyakorlat folytatásának gyanúja, valamint az ügyek alkalmasak voltak arra, hogy a közérdekű igényérvényesítés lehetőségeit, valamint a tesztelés módszerének alkalmazhatóságát, és az eljáró hatóság ehhez való viszonyát vizsgáljuk. Öröndetesnek tartjuk, hogy mindkét cég esetében egyezséggel

⁵⁹ 2009. június 30.-án kelt EBH/161/17/2009. számú határozatával.

⁶⁰ A Hatóság 2009. augusztus 04-én kelt, EBH/148/15/2009. számú határozatával hagyta jóvá az egyezséget.

sikerült lezárni az eljárásokat. Álláspontunk szerint sok esetben a konfliktusok egyezség formában történő rendezése hosszú távon eredményesebb. Külön kiemeljük a J. P. szórakozóhely üzemeltetőjének magatartását, ami jó példája annak, hogyan lehet megfelelően reagálni abban az esetben, ha a megbízott vagy az alkalmazott valamely jogellenes, diszkriminatív magatartást tanúsít.

Kártalanítási eljárás

S. Ernő ügye (B. város)

S. Ernőt és barátját, A. Lászlót rablás gyanúja miatt vették őrizetbe még 2005-ben, majd helyezték előzetes letartóztatásba, ahol másfél évet töltöttek. Az első fokon eljáró bíróság – annak ellenére, hogy kétséges volt a bűnösség megállapíthatósága – mindkét vádlottat 4-4 éves börtönbüntetésre ítélte. A másodfokon eljáró Fővárosi Bíróság az első fokú ítéletet hatályon kívül helyezte és a bíróságot új eljárásra utasította. A megismételt eljárásban a vádlottakat felmentették, **ekkorra azonban már tizenhét hónapot töltöttek el előzetes letartóztatásban ártatlanul.**⁶¹

A fiatal emberek kálváriája 2005 augusztusában kezdődött, amikor egy ittas férfi és élettársa jelentették a fővárosi VII. kerületi rendőrségen, hogy kirabolták őket a Keleti Pályaudvarnál. A járőrök másnap egy környékbeli téren a sértettek által adott személyleírás alapján igazoltatták a roma fiatalokat, majd több mint egy hónap elteltével őrizetbe vették őket. Az ismeretlen elkövetők által okozott kárt a nyomozás során kirendelt igazságügyi tárgyszakértő 114 400 forintban állapította meg. Az akkor 22 éves, büntetlen előéletű S. Ernő és szintén büntetlen előéletű barátja mindvégig tagadta, hogy köze lenne a rabláshoz. A rendőrség egyetlen bizonyítéka ellenük az volt, hogy az egyik sértett felismerni vélte egy fotón S. Ernőt. **Az eljárás során egyébként a sértettek többször is módosították álláspontjukat és ellentmondó állításokat tettek.** S. Ernő ugyanakkor alibit is tudott igazolni. Többen is tanúsították, és egy videofelvétel is alátámasztotta, hogy a rablás éjjelén az EuroRoma karaván demecseri rendezvényén zenélt Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, ahonnan hajnalban harmadmagával jött Budapestre autóval. Az autó utasait a védelem indítványára ellenére a bíróság tanúként nem hallgatta meg. A. László pedig több tanúval azt igazolta, hogy a rablás előtti estén hazatért, és végigaludta az éjszakát. Mindezt azonban **az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyva, az ítéletben kizárólag a két ittas áldozat és tanúik nyilatkozatára alapozva négy év letöltendő börtönbüntetést szabott ki a vádlottakra.**⁶² A bíróság fenntartotta a fiatal emberek előzetes letartóztatását is.

A vádlottak fellebbezése nyomán eljáró másodfokú bíróság 2007. február 7-én kelt végzésével⁶³ hatályon kívül helyezte a Pesti Központi Kerületi Bíróság ítéletét, és **az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására kötelezte.** Egyben S. Ernő és A. László vádlottak előzetes letartóztatását azonnali hatállyal megszüntette, és elrendelte szabadlábra helyezésüket.

A Fővárosi Bíróság több szempontból megalapozatlannak találta az első fokú ítéletet. Az erről szóló végzés indoklása szerint **számos fontos részletet nem értékelt az elsőfokú bíróság a tárgyalás során, így nem vizsgálta kellően a vádlottak alibijét sem.** A Fővárosi Bíróság hangsúlyozta, hogy bár a nyomozóhatóság „kétség kívül felderített számos olyan tényt és körülményt, amelyek ugyan a vádlottak ellen szóltak, de amelyek az ítéleti bizonyosság szintjéhez nem elegendőek, és a bizonyítási eljárás végén is a gyanú szintjén maradtak.”⁶⁴

A bíróság szerint az elsőfokú eljárásban, különösen a sértetti tanúvallomások tekintetében **számos olyan ellentmondás volt felfedezhető,** amelyek feloldása nélkül az ügyben megalapozott döntést hozni nem lehet. Nem lett tisztázva például, hogy a rablást pontosan hányan, milyen életkorú és nemű személyek követték el, a sértetti vallomások között ugyanis egymástól eltérő verziók szerepeltek: két férfi és egy nő, három férfi, három felnőtt és két gyerek, stb. Arra is merült fel adat, hogy az elkövetők között több gyerek volt, és az egyik gyerek volt az, aki többek között a sértetteket bántalmazta. Felmerült annak a gyanúja is, hogy az egyik tanú az elkövetéskor nem is volt jelen a helyszínen.

⁶¹ Az ügyről bővebben lásd: Fehér Füzet 2006, S. Ernő ügye, 67. o. Lásd még: Miklósi Gábor: Szemernyi kétség: S. Ernő és A. László a bíróság előtt. Magyar Narancs, 2006. július 6. szám (<http://www.manacs.hu/index.php?gcPage=/public/hirek/hir.php&id=13335>).

⁶² Idézet a Pesti központi Kerületi Bíróság 16.B.VII.35.932/2005/33. sz. ítéletéből.

⁶³ Fővárosi Bíróság 24.Bf.VII.8916/2006/28 sz. végzése.

⁶⁴ Idézet a végzésből.

A bíróság felhívja a figyelmet arra is, hogy a sértettek maguk is elmondták, hogy erősen ittas állapotban voltak a cselekmény elkövetésekor, amit a később intézkedő rendőrök is alátámasztottak, így felmerül a gyanú, hogy a történetek élethű felidézésére alkalmatlan állapotban voltak.

A Fővárosi Bíróság megítélése szerint **az elsőfokú bíróság elmulasztotta tisztázni a bűncselekmény elkövetésének pontos idejét is.** Az elkövetés idejének ugyanakkor rendkívüli a jelentősége, hiszen S. Ernő alibije, miszerint ő a bűncselekmény elkövetésekor nem tartózkodott a fővárosban, ezen állhat, vagy bukik. „Amennyiben elfogadható a rendőri jelentések, valamint a sértett és a tanúvallomások alapján, hogy a bűncselekmény elkövetésére 3 óra környékén került sor, ez azt jelenti, hogy **S. Ernő I. rendű vádlottnak mintegy két óra hossza alatt kellett egy 20 éves Mercedes típusú gépkocsival és három utassal Budapestre felérnie.** A Budapest, Keleti Pályaudvar és Demecser, Iskola utca között távolság **254 kilométer**, ebből az útból 166 kilométer autópálya és nyolc településen halad át az út, majd a végén Budapesten kell néhány kilométert megtenni. Tisztázandó éppen ezért, hogy az éjszakai órákban ilyen távolságot az I. r. vádlott személygépkocsijának műszaki állapotát is figyelembe véve megtehetett-e.”⁶⁵

Mivel a Fővárosi Bíróság úgy ítélte meg, hogy a bizonytalan adatok tisztázása a másodfokú bírósági eljárás kereteit meghaladó bizonyítást tesz szükségessé, iránymutatásként írta elő az elsőfokú bíróság számára, hogy az valamennyi helyszíni releváns tanút hallgasson meg még egyszer minden részletre kiterjedően, különös tekintettel az időpontokra. Előírta továbbá, hogy vonjon be az elsőfokú bíróság közlekedési szakértőt arra nézve, hogy S. Ernő felérhetett-e a bűncselekmény időpontjára a helyszínre, illetve távközlési szakértőt annak tisztázására, hogy cellapozíciók és telefonhívások alapján a vádlott mikor hagyta el Demecsert.

A megismételt eljárásban a bíróság ismét meghallgatta a vádlottakat, és a sértetteket, valamint további tanúkat. Jellemző az eljárás egészére, hogy **a sértettek az egyébként is számos ellentmondástól terhes vallomásaiktól újfent részben eltérő vallomásokat tettek, ami tovább fokozta a vád oldalán felmerült bizonytalanságokat.**

A vádlottak a megismételt bírósági eljárás kezdetén lakhelyelhagyási tilalom alatt álltak, ezt a kényszerintézkedést azonban a bíróság az első tárgyaláson megszüntette.

A bíróság – a Fővárosi Bíróság másodfokon hozott végzésében foglaltaknak megfelelően – közlekedési szakértőt rendelt ki és idézett a tárgyalásra. A szakértő feladatául elsősorban azt szabta a bíróság, hogy mondjon véleményt arról, hogy a bűncselekmény elkövetésének idején S. Ernő által használt személygépkocsi műszaki állapotát figyelembe véve három utassal lehetséges-e a Demecser-Budapest távolság megtétele alig több, mint két óra alatt. A szakértő megállapította, hogy e távolság megtétele legfeljebb akkor volt lehetséges, ha a vezető a megengedett sebességet tartósan és nem csekély mértékben lépte túl. **A sebességhatárok betartása mellett azonban e távolság megtétele ennyi idő alatt nem lehetséges. A bíróság ebből azt a következtetést vonta le, hogy S. Ernő Demecserből nem érhetett fel a vádban megjelölt elkövetési időpontra Budapestre.**

A szakértő meghallgatását követően a bíróság befejezte a bizonyítási eljárást. A perbeszédnek során az ügyészség változatlanul a vádlottak bűnössége mellett érvelt, míg a védők a terheltek felmentését indítványozták.

A bíróság a vádlottakat végül bizonyítottság hiányában a vád alól felmentette. Az ügyészség az ítélet ellen fellebbezett, azonban később a fellebbezést a vádhatóság visszavonta, így az ítélet jogerőre emelkedett.⁶⁶

Az ítélet jogerőre emelkedését követően irodánk S. Ernő nevében **kártalanítási igény iránti kereset nyújtottunk be a Fővárosi Bíróságra.** Ahogy azt a keresetben kifejtettük, 2005. szeptember 14-től 2007. február 7-ig, hét nap híján összesen **tizenhét hónapot töltött a felperes előzetes letartóztatásban egy olyan bűncselekmény miatt, amelyet nem követett el.** S. Ernő az eljárás során mindvégig tagadta a bűnösségét.

A roma fiatalember letartóztatása előtt 2002. november 1. napjától munkaviszonyban állt a Kalyi Jag Roma Művészeti Egyesületnél, amely munkaviszony 2006. szeptember 14-én megszűnt. Ahogy arról S. Ernő egyébként beszámolt, az egyesület nagyon humánus volt vele szemben, mert letartóztatása után is fenntartotta a munkaviszonyát, és fizetés nélküli szabadságot írt ki számára. Egy év elteltével azonban kénytelen volt az egyesület felmondani a fiatalembernek, hiszen S. Ernő még 2006. szeptemberében is előzetes letartóztatásban volt, egy bűnösséget megállapító ítélet után remény sem mutatkozott arra, hogy a közeljövőben

⁶⁵ Idézet a végzésből.

⁶⁶ Pesti Központi Kerületi Bíróság 2.B.33704/2007/5 sz. ítélete.

kikerüljön a büntetés-végrehajtási intézetből. A szabadulás után pedig már nem tudott újra elhelyezkedni az egyesületnél, és ugyan egy rövid ideig dolgozott, de azóta ismét nincs munkája, jelenleg is munkanélküli. A fiatalember egyébként gyermek kora óta zenél, a zenélés élete egyik legfontosabb része volt. A lelki terheket fokozta csak, hogy hangszerén játszani, gyakorolni nem tudott a fogva tartás idején.

A keresetben hivatkoztunk arra is, hogy a munka elvesztése mellett egyéb anyagi károk is érték S. Ernőt és családját is. Csak ügyvédi munkadíjra többszázezer forintot fizettek ki.

Az anyagi veszteségeknél azonban súlyosabbak azok, amelyek lelkileg érték mind a fiatalembert, mind családját. Mint utóbb kiderült, amikor letartóztatták, élettársa már állapotos volt második gyermekükkel. A történetek miatt azonban **a fiatal pár nem látott más megoldást csak a terhesség megszakítását, hiszen úgy hitték, az apa évekig börtönben lesz még.**

A keresetben hangsúlyoztuk, hogy S. Ernő **korábban nem volt büntetve, és végig abban a tudatban töltötte fogva tartásának napjait, hogy a bűncselekményt nem ő követte el, ártatlanul vádolják.** Ez a tudta nagyon megviselte, azóta is képtelen feldolgozni a vele történeteket. Ehhez hozzájárul, hogy egy olyan bűncselekmény elkövetésével vádolták, amely esetében a büntetés felső határa nyolc év. Fogva tartása idején lefogyott, még a szabadulása után egy évvel is annyira rettegett attól, hogy újra börtönbe kerül, hogy 2008. április végén idegösszeomlással került kórházba.

A Büntetőeljárásról szóló törvény (Be.) értelmében kártalanítás jár az előzetes letartóztatásért, a házi őrizetért és az ideiglenes kényszergyógykezelésért, ha a bíróság a terheltet felmentette.⁶⁷ A kártalanítás módjára és mértékére a Polgári Törvénykönyvnek (Ptk.)⁶⁸ a szerződésen kívül okozott kárért való felelősségére vonatkozó rendelkezéseit az e törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.⁶⁹ E szerint a kárért felelős személy köteles az eredeti állapotot helyreállítani, ha pedig az nem lehetséges, vagy a károsult azt alapos okból nem kívánja, köteles a károsult vagyoni és nem vagyoni kárát megtéríteni.⁷⁰

A fentiekre való hivatkozással a keresetben vagyoni kártérítésként – a keresetkiesés megtérítése címén – 2 586 818 forintot, a lelki sérelmek és károk kompenzálásaként, ún. nem vagyoni kárként pedig 7 500 000 forintot jelöltünk meg. Az eljárás folyamatban van.

S. Ernőt DR. BIHARY LÁSZLÓ és DR. MUHI ERIKA ügyvédek képviselték.

⁶⁷ 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (Be.) 580. § (1) bekezdés II. pont a) pontja.

⁶⁸ 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.).

⁶⁹ Be. 582. § (1) bekezdése.

⁷⁰ Be. 355. § (1) bekezdése.

Sértetti képviselet

T. Ferenc ügye (Gy. város)

2008 nyarán kereste meg irodánkat T. Ferenc, és egy súlyos testi sértés miatt indult ügyben kérte a segítségünket. A roma származású, főiskolás fiatalembert 2008. márciusában egy órákői szünetben az egyik évfolyamtársa olyan súlyosan bántalmazta, hogy többek között az egyik csigolyája is elrepedt. A bántalmazásnak szemtanúja volt az évfolyam többi hallgatója, azonban senki nem sietett T. Ferenc segítségére. Az ügyben 2008 nyarán közvetítói eljárásra került sor, amely azonban nem vezetett eredményre, így végül a Gy-i Városi Bíróság az elkövetőt tárgyalás mellőzésével egy rendbeli súlyos testi sértés büntette miatt négy hónap börtönre ítélte, amelynek végrehajtását kétévi próbaidőre felfüggesztette. Bár az ügyben az etnikai motivációt bizonyítani nem lehetett, az nem volt nyilvánvaló, ugyanakkor az eset összes körülményeit figyelembe véve T. Ferenc képviselőtét elvállaltuk.

2008. március 5-én a főiskola második évfolyama kétórás előadáson vett részt, amikor az előadás közti szünetben. T. Ferenc háta mögé lépett egyik évfolyamtársa, T. Szabolcs, és a nyakánál fogva rányomta a padra, majd azt kérdezte tőle: „Kit védesz te be itt? Te volnál itt a maffiózó?” Miközben a roma fiatalember fejét a padra nyomta, többször megütötte, majd egy tollal próbált a szeme felé szúrni. A dulakodás közben T. Ferenc lekerült a földre, amikor is T. Szabolcs megrugdosta. Közben folyamatosan azt kérdezgette tőle, hogy „kinek van itt háttere, neked?” A rúgások elsősorban a fiatalember hátát érték, aki összegörnyedve feküdt a földön.

A bántalmazást a csoporttársak végignézték, de segítséget senki nem nyújtott. Miután T. Szabolcs a rugdosást abbahagyta, T. Ferenc kérdezte tőle, miért csinálta ezt, választ azonban nem kapott. Mivel a fiatalember még este is rosszul érezte magát, hányingere volt és szédült, felkereste a városi kórház ügyeletét, ahol a vizsgálatok során kiderül, hogy az ágyéki csigolyája két helyen is eltört a rugdosástól. A kórházból saját felelősségére távozott, és hazament a családjához. Sérülése következtében a félétet nem tudta befejezni, a főiskolára ugyanis nem tudott bejárni a csigolyatörés miatt.

Mint utóbb kiderült, az eset jó egy évvel korábbi időpontra nyúlik vissza, az első főiskolán töltött napra. Akkor a roma fiatalember az udvaron tanúja volt egy beszélgetésnek, amelyben későbbi bántalmazóját csúfolták, vagy ahogy ő fogalmazott „kóstolgatták” a diáktársak. Ő odament és megkérte a csúfolódókat, hogy hagyják abba a kötekedést. Egy évvel később, a bántalmazás előtt néhány nappal arról beszélgettek többen a csoporttársak, hogyan ismerték meg egymást. Ekkor történt az, hogy a roma fiatalember elmesélte, milyen körülmények között ismerkedett meg T. Szabolccsal. A történet később úgy ment tovább a diáktársak között, hogy a roma fiú „bevédté” nem roma társát. Ez lehetett az a momentum, amitől T. Szabolcs ideges lett, olyannyira, hogy amikor T. Ferencsel összetalálkozott az órákői szünetben, nekirontott.

Az atrocitás, és csoporttársai közönye annyira megviselte T. Ferencet lelkileg, hogy többet az iskolába nem ment vissza, tanulmányai félbeszakadtak.

Miután kiderült, hogy T. Ferenc sérülései nyolc napon túl gyógyulóak, súlyos testi sértés⁷¹ miatt 2008 márciusában eljárás indult T. Szabolcs ellen. A terhelt első gyanúsított kihallgatása során elismerte a terhére rótt bűncselekményt, és kérte ügyének közvetítói eljárás utalását.⁷² A közvetítói eljárás lefolytatásához a sértett is hozzájárult, így az ügyben eljáró ügyész 2008. május 29-én hat hónapra felfüggesztette az eljárást,⁷³ és a szükséges átiratot megküldte az ügyben illetékes megyei igazságügyi hivatalnak. Mivel a **büntetőügyekben alkalmazható közvetítói eljárás lehetősége egy új jogintézmény hazánkban**, ezen újszerűség miatt is vállalta szervezetünk az ügyet, mivel figyelemmel kívántuk kísérni a mediációban rejlő lehetőségeket.

⁷¹ 1978. évi I. törvény a büntető törvénykönyvről (Btk.) 170 § (2) bek.

⁷² 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (továbbiakban: Be.) Be. 221/A. § (3) bekezdés.

⁷³ Be. 221/A. §(3) bekezdés.

2006. december 18. napján fogadta el a Magyar Köztársaság Országgyűlése a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről szóló törvényt (Bktv.).⁷⁴ Az Európai Unió Tanácsának⁷⁵ 2001. március 15-én elfogadott, a sértett büntetőeljárásbeli jogállásáról szóló kerethatározata, illetőleg az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának⁷⁶ ajánlása voltak azok a hazánkra nézve kötelező dokumentumok, amelyek konkrétan meghatározták, hogy milyen elvárásoknak kell megfelelnie az új jogszabálynak.

A Bktv. 2007. január 1. napján lépett hatályba, és a már folyamatban lévő ügyekben is alkalmazhatták a bíróságok, ügyészségek, ha az egyéb törvényi feltételeknek megfelelt az eset. A jogszabály értelmében csak olyan ügyek kerülhetnek közvetítői eljárásra, amelyek büntetési tétele nem haladja meg az öt évet, illetőleg egyes személy elleni, vagyon elleni, és közlekedési ügyek azok, amelyekben a jogalkotó lehetővé tette az elterelésnek ezt a formáját. Nincs helye mediációnak, ha az elkövető visszaeső, a bűncselekményt bünszervezetben követték el, a cselekmény halált okozott, vagy a felfüggesztés ideje alatt követi el az újabb bűncselekményt a terhelt.⁷⁷

A törvény értelmében a közvetítői eljárás a bűncselekmény elkövetésével kiváltott konfliktust kezelő eljárás, amelynek célja, hogy az eljárást folytató hatóságtól független harmadik személy bevonásával a felek között a konfliktust rendező megállapodás jöjjön létre, és amely megállapodás alkalmas arra, hogy bűncselekmény következményeit jóvátegye a terhelt, és a jövőben jogkövető magatartást tanúsítson.⁷⁸ Ahogy azt az Unió ajánlása is megköveteli a Bktv. értelmében a közvetítői eljárás önkéntes, és bármelyik fél bármikor visszavonhatja a hozzájárulását. Ugyancsak a hozzájárulás visszavonásának kell tekinteni a felek mulasztását is, amennyiben nem adják annak magyarázatát, illetőleg a második megbeszélésen sem jelennek meg,⁷⁹ hiszen ebből arra lehet következtetni, hogy mégsem kívánnak részt venni az eljárásban. Amennyiben a fél a hozzájárulását visszavonja, akkor az eljárás ismét a bíróság vagy az ügyészség előtt folytatódik.

Azt az elmúlt évek tapasztalati megmutatták Irodánk számára is, hogy a békés megegyezés mindig célravezetőbb, mint a hosszadalmas bírósági procedúra, ezért mi magunk is igyekszünk a legtöbb általunk képviselt ügyben a mindenki számára elfogadható megoldást megtalálni. Ezért is tartjuk nagyon fontosnak a mediáció lehetőségét, amelyet polgári jogi, családjogi, vagy akár kisebbségekkel kapcsolatos ügyekben már évek óta lehet alkalmazni hazánkban is. Tény azonban az is, hogy a módszert nagyon kevesen ismerik hazánkban, és ennek köszönhetően ritkán élnek vele a konfliktusok, jogviták rendezése során. A büntető ügyekben alkalmazható mediáció egy egészen új eljárás, hiszen alig egyéves múltra tekint vissza. Talán épp a büntetőeljárások kapcsán sikerül majd a falat lebontani, és végre többen megismerik a közvetítés előnyeit, és élnek is ezzel a lehetőséggel. Mindezeket figyelembe véve döntöttünk úgy, hogy elvállaljuk T. Ferenc ügyét, hiszen így lehetőségünk nyílik ezen új eljárási formának a megismerésére, vizsgálatára.

Az ügyben az első közvetítői megbeszélésre 2008. június 10-én került sor. Az ülésen részt vett a sértett T. Ferenc, a terhelt T. Szabolcs. Megfigyelőként jelen volt mindkét fél jogi képviselője, illetőleg segítőként a sértett édesapja, id. T. Ferenc is.

Az első megbeszélésen nem sikerült a feleknek megegyezniük egymással, illetőleg a sértett kártérítési igényt kívánt érvényesíteni. A közvetítői eljárásról szóló törvény jóvátételnek hívja ezt a fajta anyagi kompenzációt, tekintettel arra, hogy ez nem a polgári jogi értelemben használt kártérítés, nem kell utána például adózni. A terhelt a sértett által kért összeg tekintetében csak a szüleivel való megbeszélést követően tudott érdemben nyilatkozni, hiszen ő még főiskolás, ezért a felek úgy döntöttek, hogy egy újabb megbeszélést tartanak. A második mediációs ülésre két héttel később, 2008. június 24-én került sor, ahol a felek továbbra sem tudtak megegyezni a jóvátétel összegében, ugyanis a terhelt által felajánlott összeget (egymillió forint százezer forintos részletekben kifizetve) a sértett méltatlanul alacsonynak tartotta, így azt nem fogadta el. Ugyanakkor, megítélésünk szerint nem is az összeg volt elsősorban az, ami végül a megegyezés elmaradásához vezetett, hanem az a kevésbé kézzel fogható körülmény, ami az elkövető hozzáállásából fakadt. A mediációs üléseken az elkövető hozzáállása, megnyilatkozásai különösebb megbánásra nem utaltak, az ő és a hozzátartozók viszo-

⁷⁴ 2006. évi CXXIII. törvény (továbbiakban: Bktv.).

⁷⁵ 2001/220/IB számú kerethatározat.

⁷⁶ R (99) 19. számú ajánlás a büntetőügyekben alkalmazott mediációról.

⁷⁷ Btk. 36. § (1), (2) bekezdés.

⁷⁸ Bktv. 2. § (1) bekezdés.

⁷⁹ Bktv. 10. §.

nyulása meglehetősen elutasító és bizonyos tekintetben megalázó volt a roma fiatalember számára. **Valódi megbánás hiányában a kártérítés összegéről is nehezebb volt egyeztetnie a feleknek.**

Mivel a felek között végül nem jött létre megállapodás az ügy visszakerült az elrendelő Gy. Városi Ügyészséghez. A vádirat 2008 júliusában került benyújtásra a Gy.-i Városi Bíróságra.

A bíróság 2008. augusztus 8. napján kelt – tárgyalás mellőzésével hozott végzésében **T. Szabolcsot bűnösnek találta egy rendbeli súlyos testi sértés büntetében, és ezért őt négy hónap börtönre ítélte, amelynek végrehajtását kettő évi próbaidőre felfüggesztette.** A bíróság végzése ellen fellebbezni ebben az esetben nem lehet, legfeljebb tárgyalás tartását lehet kérni, de azt is csak az ügyész, illetőleg a terhelt vagy védője teheti meg. A sértettnek, és képviselőjének nincs ilyen jogosítványa, ezért mi hiába gondoltuk úgy, hogy ebben az esetben felmerül a gyanú, hogy maradandó fogyatékoságot okozó testi sértés történt, hiszen T. Ferencnek elrepedt a gerince, ezért például szükséges lett volna egy igazságügyi orvos-szakértőt bevonni az eljárásba, érdemben nem tehattünk semmit. Az ügy büntetőjogi vonatkozása ezzel befejeződött, a végzés jogerőre emelkedett.

Ugyanakkor, figyelembe véve azt is, hogy a roma sértett ügyében, a büntetőeljárás során született ítélet a cselekmény súlyával nem állt arányban, kártérítési eljárást indítottunk T. Szabolccsal illetőleg a főiskolával szemben. Keresetünkben kifejtjük, hogy **T. Ferenc felperesnek súlyosan sérültek a személyhez fűződő jogai, különösen a testi épségnek és egészségnek valamint emberi méltóságának a jelentős sérelmével.**⁸⁰ A fiatalember rehabilitációja jelenleg sem fejeződött be, még az sem biztos, hogy nem marad vissza maradandó, visszafordíthatatlan károsodás. A gerincsérülés okán mozgása megváltozott, nem emelhet, fizikailag korlátozott a koordinációja. Iskolai tanulmányai félbeszakadtak.

Keresetünkben I. rendű alperesnek a főiskolát jelöltük meg, II. rendű alperesnek pedig a fiatalember bántalmazóját. A főiskola felelősségét a Polgári Törvénykönyv mellett a Felsőoktatásról szóló törvény alapozza meg, miszerint „**a felsőoktatási intézmény vétkességre való tekintet nélkül minden esetben felel a hallgatójának a hallgatói jogviszonyával összefüggésben keletkezett karáért.**”⁸¹ A felsőoktatási intézmény mintegy *veszélyes üzemként*⁸² felel az intézményben törtétekért, így különösen a személyt ért károsodásért. Jelen esetben a károkozás egyértelműen a felsőoktatási intézmény területén következett be, a főiskola egyik előadó termében, közvetlenül egy előadást megelőzően. A kárt megállapítottan az intézmény másik hallgatója okozta. A hivatkozott jogszabály alapján a **felsőoktatási intézmény kártérítési felelőssége objektív. A károkozás T. Ferenc hallgatói jogviszonyával összefüggésben keletkezett,** mivel hallgatói jogviszonya alapján tartózkodott a főiskolán, várakozott az előadóban az előadásra várva.

Keresetünkben a felperes testi épségének, egészségének súlyos megsértése miatt⁸³ kértük a bíróságot, hogy – tekintettel a büntetőítéletre is – állapítsa meg a jogsértés tényét, valamint kötelezze egyetemlegesen az I. rendű és II. rendű alpereseket **hárommillió forint nem vagyoni kártérítés, háromszázezer forint vagyoni kártérítés, valamint havi ötvenezer forint járadék megfizetésére a felperes teljes felgyógyulásáig a bűncselekmény időpontjától kezdődően.**⁸⁴

A nem vagyoni kártérítés összegét a személyhez fűződő jogok súlyos felróható megsértéséhez igazítottan kértük megállapítani. A bántalmazás kapcsán a felperes emberi méltósága sérült, csoporttársai előtt lett bántalmazva, a vele törtéteket azóta sem tudta feldolgozni. A vagyoni kártérítést a sérülések következtében beállt többletkiadások kompenzálására kértük megállapítani. (Rendszeres utazások vizsgálatokra, felülvizsgálatokra, konzíliumokra a hatvani és miskolci egészségügyi intézményekbe; gyógyszerek költségei; gyógyászati segédeszközök költségei; vitaminokkal és gyógyulást segítő készítményekkel kapcsolatos többletköltségek; megváltozott étrend miatti többletköltségek megfizetett értéke.)

A havi járadék összegét a teljes felgyógyulás és felépülés időtartamára kértük megállapítani, amely összeg képes fedezni az alapvető rehabilitációs célú testmozgás, gyógytorna, gyógyszerek, vitaminok, étrend-kiegészítők és utazások költségeit.

Az eljárás során a felperest DR. KOSZA YVETTE ügyvéd képviseli.

⁸⁰ Ptk. 75.§ és 76.§.

⁸¹ 2005. évi CXXXIX. törvény (Ftv.) 72.§ (4) bekezdése.

⁸² Ptk. 345. §, 346.§.

⁸³ Ptk. 84.§ (1) a) pontja alapján.

⁸⁴ Ptk. 84.§ (1) e) pontja alapján, hivatkozva a Ptk. 355.§ szakaszára.

Egészségügyi ellátás

H. György ügye (Sz. város)

A roma származású H. Györgynek és feleségének 2006 decemberében született meg negyedik gyermeke. A komplikációmentes szülést követően a csecsemő normálisan fejlődött, betegsége nem volt. Még kéthónapos kora előtt erősen köhögni kezdett, az őt ellátó gyermekorvos azonban csak megfázást diagnosztizált és köptetőt írt fel. A gyermek három nappal később légzési elégedetlenség és tüdőgyulladás következtében meghalt. A család büntetőeljárást majd kártérítési pert kezdeményezett az orvos ellen.

H. György és élettársa L. Brigitta szülők negyedik gyermeküket várták 2006-ban. A kisfiú 2006. december 16-án született meg. Sem a várandósság, sem a szülés alatt nem léptek fel komplikációk, rendellenességek, a csecsemő egészséges volt, így a szülést követő ötödik napon hazavihették. A gyermek normálisan fejlődött, rendszeresen vitték orvosi kontrollra, semmilyen megbetegedése nem volt.

Az édesanya 2007. február 7-én észlelte, hogy a gyermek erősen köhög. Másnap reggel elvitte a gyermekorvosi rendelőbe, ahol helyettesítő orvos látta el. A vizsgálat során az orvos fonendoszkóppal vizsgálta meg a gyermek hátát (mellkasát nem) és megállapította, hogy a torka nem piros. Mikor L. Brigitta felajánlotta, hogy leveszi a gyerekről a rugdalózót, az orvosnő közölte, **hogy arra nincs szükség, nincs semmi baja a gyerekeknek.** Az anya állítása szerint a csecsemő többször köhögött a vizsgálat alatt (ezt az orvosnő és az asszisztens vallomásában tagadta), ezért rákérdezett, kell-e neki gyógyszer, vagy kórházba kell-e vinni. Az anya rendőrségi jegyzőkönyvbe vett vallomása szerint erre a doktornő „szó szerint **nevetve azt mondta, hogy ezzel nem fogja a gyereket beutalni, mert csak az orra van eldugulva**”. Terápiaként köptetőt írt fel. Mikor L. Brigitta közölte, hogy vissza fog jönni, ha a gyerek állapota nem javul, **az orvosnő azt válaszolta, arra nem lesz szükség, hiszen két nap alatt meg fog gyógyulni.**

A gyógyszert még aznap elkezdték adni a gyermeknek, a köhögés azonban így sem múlt el. Február 10-én ezért az édesanya úgy döntött, hogy ügyeletra viszi, a szállításhoz való készülődés közben azonban **a gyerek mozdulatlaná vált, légzése leállt.** Az ügyeletes orvos már csak a halál tényét állapította meg, bár először megpróbálta mesterségesen lélegeztetni.

A szülők feljelentése alapján a gyermekorvos ellen a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság Bünyügyi Osztályán **büntetőeljárás indult** halált okozó foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés⁸⁵ miatt. A **nyomozást a Kecskeméti Városi Ügyészség** 2007. június 13.-án kelt határozatában⁸⁶ bizonyítottság hiányában megszüntette.

A határozat ellen panasszal éltünk és felkértünk egy igazságügyi orvos-szakértőt, hogy véleményében állapítsa meg, történt-e orvosi mulasztás. A vélemény szerint a gyermek a vizsgálat idején már hörgőgyulladás, **tüdőgyulladás állapotában lehetett.** Az általunk felkért szakértő szerint „*a gyermekorvos azon tevékenysége, hogy a tüdőgyulladásban lévő csecsemőnél nem állapítja meg a tüdőgyulladást, és heveny orr-garatgyulladást kórisméz, szakértői szempontból **diagnosztikus tévedésnek tartható***”.⁸⁷

A család időközben felkérte irodánkat jogi képviselőt ellátására, amelyet azért vállaltunk, mert a tényfeltárás tapasztalatai **felvetették annak gyanúját, hogy a nem elég gondos orvosi ellátás és a család roma származása, illetve alacsony társadalmi státusza, rossz érdekérvényesítő képessége között összefüggés állhat fenn.** Az édesanya személyesen úgy élte meg a történeteket, hogy a nem megfelelő ellátás, a gyerek be-

⁸⁵ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (Btk.) 171.§ (1) és (2) b) pontja. alapján, aki foglalkozása szabályainak megszegésével más vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi sértést okoz, vétséget követ el és egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő. A büntetés egytől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekmény halált okozott.

⁸⁶ B.1063/2007/9.

⁸⁷ Idézet dr. B. István 890/2007. számú orvos-szakértői véleményéből.

tegségének bagatellizálása mögött esetlegesen roma származásuk, illetve az azzal szembeni előítéletesség állhat. Az anya úgy érezte, hogy a doktornő lekezelően és nem kellő figyelemmel bánt velük.

Az Európai Roma Jogok Központja által nyújtott támogatásnak köszönhetően ügyvédi képviselőt biztosíthattunk a család számára. A gyermekorvos (illetve az őt alkalmazó kft.) ellen **kártérítési pert indítunk** a Bács-Kiskun Megyei Bíróság előtt, függetlenül a büntetőeljárás kimenetelétől, hiszen a polgári kártérítési per a terhelt esetleges büntetőjogi felelősségére tekintet nélkül kezdeményezhető. A bírói gyakorlat szerint súlyos gondatlanság vizsgálatánál és megállapításánál nem a büntető jogi rendelkezésekből kell kiindulni.⁸⁸ Érvelésünk szerint az orvos-szakértői vizsgálat egyértelműen eltámasztja, hogy a nem megfelelő vizsgálat és ellátás vezetett a csecsemő halálához, hiszen, ahogy arra a szakértő rámutatott, egy gyermek-szakorvostól elvárható, hogy megfelelő eszközökkel kórismézzze a tüdőgyulladást.

A szakszerűtlen orvosi tevékenység és a halál, mint eredmény között egyenes okozati összefüggés állapítható meg a szakértő álláspontja szerint. Az orvos felelősen módon megszegte az egészségügyi törvényből reá háruló kötelezettségét, jogellenes kárt okozva ezzel. Az alig több mint másfél hónapos gyermek elvesztése feldolgozhatatlan lelki szenvedést okozott a családnak, ezért nem vagyoni kártérítés iránt indítunk pert.

A családot DR. FAZEKAS TAMÁS ügyvéd képviseli.

⁸⁸ BDT 2000.43.

Szociális ellátás

R. Béláné ügye (K. város)

A roma származású, munkanélküli R. Béláné azzal a kérdéssel kereste meg irodánkat, hogy el kell-e vállalnia a települési önkormányzat által számára felajánlott utcaseprési munkát, miközben ő középfokú végzettséggel rendelkezik. Az asszony szerint a településen az a gyakorlat, hogy a romák számára – iskolai végzettségtől függetlenül – csak köztisztasági munkákat ajánlanak fel, míg a nem roma segélyezettek vagy nem dolgoznak, vagy a hivatalban kapnak munkát.

A szociális törvény⁸⁹ az aktív korú nem foglalkoztatott személyekkel kapcsolatban úgy rendelkezik, hogy részükre a rendszeres szociális segély akkor folyósítható, ha azok a települési önkormányzattal, valamint az önkormányzat által kijelölt szervvel együttműködnek.⁹⁰ **Az aktív korúak ellátásában részesülő személy az együttműködési kötelezettség keretében köteles a települési önkormányzat által számára felajánlott munkát elvállalni, ha az a szakképzettségének, iskolai végzettségének vagy azzal egygyel alacsonyabb végzettségnek megfelel.** A felajánlott munka visszautasítása az együttműködési kötelezettség megszegését jelenti, amely a segély folyósításának megszüntetésével jár.⁹¹

R. Béláné középfokú pénztárgépkészítő, illetve kereskedő-boltvezetői végzettséggel rendelkezik. A települési önkormányzat köztisztasági feladat (utcaseprés) elvégzésére szólította fel az asszonyt, aki azt nem vállalta el, ugyanakkor jelezte, hogy **szívesen vállalna olyan munkát, amely végzettségének megfelel, vagy ahhoz közelebb áll.** R. Béláné szerint roma származása az oka annak, hogy számára csak a képzettséget nem igénylő, alacsony státuszú utcaseprést ajánlotta fel az önkormányzat. Megítélése szerint a hasonló végzettségű nem roma személyeket nem kötelezik ilyen alacsony státuszú munkák végzésére a településen, számukra kedvezőbb lehetőségeket, hivatali munkavégzést tesz lehetővé az önkormányzat, vagy munkavégzés nélkül biztosítja számukra az ellátást. Az önkormányzat, tekintettel arra, hogy a felajánlott munkát az asszony nem vállalta, a segély folyósítását megszüntette.

Irodánk számos hasonló bejelentéssel találkozott már az elmúlt évek során, amikor roma származású segélyezettek arra panaszkodnak, hogy számukra a településen csak a köztisztasági feladatok területén van lehetőségük dolgozni utcaseprés, ároktakarítás formájában, míg a nem roma lakosok vagy nem kötelesek dolgozni az ellátásért, vagy magasabb státuszú helyeken foglalkoztatják őket. Bár a szociális törvény egyértelmű a tekintetben, hogy akkor is el kell vállalni a felajánlott munkát, ha az nem egyenértékű az adott személy iskolai végzettségével, hanem azzal egygyel alacsonyabb végzettségnek felel meg, a probléma gyakori előfordulására való tekintettel az adott ügyben **állásfoglalást kértünk a megyei közigazgatási hivataltól a kérdésben.** Kértük továbbá azt is, hogy a hivatal vizsgálja meg, hogy az önkormányzat a közcélú, közhasznú foglalkoztatás megszervezése tekintetében megtartja-e az egyenlő bánásmód követelményét, azaz, a roma és nem rom aktív korú foglalkoztatottak tekintetében, az azonos iskolai végzettségűek körében egyforma lehetőségeket biztosít-e.

A megyei közigazgatási hivatal 2008. december 10.-én kelt levelében egyrészt tájékoztatott bennünket arról, hogy R. Béláné ügyében az önkormányzat jogszerű döntést hozott, másrészt tájékoztatott minket arról is, hogy **megvizsgálta az önkormányzat foglalkoztatási gyakorlatát is, és az megfelel az egyenlő bánásmód követelményének.** Mint kiderült, a települési önkormányzat minden rendszeres szociális segélyben részesülő személyt segédmunkás munkakörben foglalkoztatott. Ezen belül az ellátásban részesülők feladata elsősorban a várostakarítási munkák ellátása volt. A 2008-as évben 83 fő vett részt közcélú vagy közhasznú foglalkoztatásban. A foglalkoztatottak között voltak olyan személyek, akiknek többféle iskolai végzettsége és szakképesítése is volt, és szintén köztisztasági feladatokat végeztek. Abban a tekintetben, hogy a roma,

⁸⁹ 1993 évi III. törvény a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról (Szoc. tv.).

⁹⁰ Szoc. tv. 37./D §

⁹¹ Szoc. tv. 35. § (2) bek., 37/F. § (1) bek. (ba) pontja.

nem roma foglalkoztatottak között tesz-e különbséget az önkormányzat, a hivatal pontos vizsgálatot nem végezhetett, hiszen az ilyen jellegű adatok önkényes gyűjtése, nyilvántartása jogellenes.⁹² Ennek megfelelően az önkormányzatnak a roma származású személyekről nyilvántartása nincs, ezért a vizsgálat során a hivatal azt tekintette romának, akit az önkormányzat annak vélt. Ennek mentén vizsgálva a foglalkoztatottakat kiderült, hogy mind a nem roma, mind a feltehetően roma származású közfoglalkoztatottak között is vannak többen olyan személyek, akik szakmával, szakképesítéssel rendelkeznek. Ugyanakkor az iskolai végzettségtől függetlenül az önkormányzat várostakarítási és egyéb segédmunkák ellátásán kívül más sem a roma, sem a nem roma segélyezetteknek nem tud felajánlani.

Az ügyel azért foglalkoztunk, mert ahogy arra fent már utaltunk, sok hasonló jellegű megkeresést kaptunk roma panaszosoktól a közcélú, közhasznú foglalkoztatás kapcsán. A panaszok egyike, hogy annak ellenére, hogy a munkanélküli személy elvállalna bármilyen munkát, számára nem biztosít lehetőséget az önkormányzat. A másik gyakori bejelentés-típus, hogy míg a romák csak alacsony státuszú munkákat kapnak, addig a nem romák a hivatalban vagy különböző közintézményekben dolgozhatnak, illetve munkavégzési kötelezettség nélkül kapják az ellátást. A szociális törvény szabályozása, amely a segélyezést összekapcsolja a munkavégzési kötelezettséggel, valóban sok konfliktushelyzetet szül a legtöbb településen. Akik magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, nem szívesen vállalnak olyan munkát, ami számukra „megalázó”, míg az is általános kép, hogy egy-egy településen végighaladva szinte kizárólag romákat látunk az utcán sepregetni, takarítani. Ahogy arra R. Béláné ügye is rámutatott, a fenti problémák a jelenlegi jogi szabályozásból is fakadnak, arra megoldást helyi szinten, a foglalkoztatás megszervezése során lehet találni megfelelő kommunikációt, körültekintést, és az egyenlő bánásmód szempontjainak figyelembe vétele mellett. Rendkívül előremutatónak tartjuk, hogy az ügyben a közigazgatási hivatal az egyenlő bánásmód megtartása tekintetében – az adatgyűjtés nehézségei és jogi korlátai ellenére – elrendelte és lefolytatta a vizsgálatot.

⁹² A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 2. § (2) bek. 2. a) pontja alapján a faji eredetre vonatkozó adat különleges adatnak számít. A 3. § (2) bek. a), b) és c) pontjai alapján különleges adat akkor kezelhető, ha az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul; az nemzetközi egyezményen alapul, vagy Alkotmányban biztosított alapvető jog érvényesítése, továbbá a nemzetbiztonság, a bűnmegelőzés vagy a bűnüldözés érdekében törvény elrendeli; egyéb esetekben azt törvény elrendeli.

A NEKI

A szervezet

A Másság Alapítvány által működtetett Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda (NEKI) a Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbségek jogaiért, az emberi és kisebbségi jogok érvényesüléséért, az előítéletek csökkentéséért, a diszkrimináció-mentes társadalom megteremtéséért küzdő közhasznú szervezet.

A működés kezdete: 1994. január.

Jogi státusz: a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Irodát működtető MÁSSÁG Alapítvány önálló jogi személy, közhasznú szervezet. A szervezet független az államtól, pártoktól, politikai szervezetektől és más civil szervezetektől.

Kuratórium: tiszteletbeli elnök: BÍRÓ ANDRÁS; elnök: DR. ÉLIÁS SÁRA, tagok: DR. BODROGI BEA, DR. FURMANN IMRE, DR. KÁRPÁTI JÓZSEF, DR. MISZLIVETZ FERENC, DR. NAGY BOLDIZSÁR.

Felügyelő bizottság: CZÖVEK JUDIT, FERENCZHALMY ZSÓFIA, VARGA ILONA.

Az Iroda munkatársai: DR. KÁRPÁTI JÓZSEF igazgató, DR. MUHI ERIKA ügyvéd, DR. UDVARI MÁRTON jogi referens; IVÁNYI KLÁRA szociális referens; JAKAB MÁRIA vezető asszisztens; BALOGHNÉ KISS HAJNALKA technikai asszisztens, FARKASNÉ RÁKÓ ANNA pénztáros.

Külső munkatársak, partnerek: DR. BIHARY LÁSZLÓ ügyvéd; DR. KÓNYA ZSUZSANNA, ügyvéd; DR. LÉVAY EDIT ügyvéd, DR. KOSZA YVETTE ügyvéd.

A jogvédelemről

Vállalt tevékenység

- **jogvédelem** olyan ügyekben, amelyben valamely magyarországi nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó személyt a kisebbségi csoporthoz való tartozása miatt hátrányos megkülönböztetés ér; egyedi elbírálás esetén jogvédelem más védett csoportok elleni diszkrimináció esetén;
- **képzések**, tréningek az emberi jogok, kisebbségi jogok, diszkrimináció tilalma, tolerancia erősítése témakörökben;
- **kutatás** az emberi és kisebbségi jogok, illetve a diszkrimináció tilalmának érvényesülése területén;
- ajánlások, állásfoglalások megfogalmazása jogalkotók és jogalkalmazók felé.

Alapelvek a vállalásokról

- Irodánk minden esetben az elvállalt ügyet végigköveti, függetlenül attól, hogy a jogi eljárás meddig tart. Szükség esetén nemzetközi bíróságokat is megkeresünk, amennyiben a hazai eljárások nem vezetnek eredményre.
- Az irodába érkező bejelentések közül tényfeltárást követően azokban a diszkriminációs esetekben nyújtunk jogi képviselést, amelyek alkalmasak a hazai antidiszkriminációs jogintézmények tesztelésére, az ügyben indított eljárások jogfejlesztő hatásúak, valamely új jogintézmény monitorozására alkalmasak. A straté-

giai pereskedés mellett azokban az ügyekben, amelyekben jogi képviselést nem áll módunkban nyújtani, egyszerűbb ügyintézés, tanácsadás formájában nyújtunk segítséget.

- Eleve elutasítjuk azokat az eseteket, amikor családon belüli, vagy roma és egyéb kisebbségi személyek vagy szervezetek közötti konfliktusról van szó.
- Ha a jogvédő munka során kiderül, hogy az adott eset nem vezethető vissza etnikai diszkriminációra, de jelentős emberi jogi (vagy eljárásjogi) problémákat vet fel, és más szervezet nem foglalkozik vele, a NEKI egyedi elbírálást követően elvállalhatja az ügyet.
- Csak akkor hozzuk nyilvánosságra az ügyfelek nevét (és az érintettek felismerhetőségét elősegítő adatokat), ha azt az ügyfél kifejezetten kéri, és ha ez az ügyfél érdekeit előreláthatóan nem sérti.

Munkamódszerek

- **Tényfeltárás:** szükséges iratok beszerzése, interjú a panaszossal és az ügyben érintett személyekkel, helyszíni bejárás, vonatkozó jogszabályok és jogesetek elemzése, sajtófigyelés.
- **Jogi eljárások:** sértetti képviselő büntetőeljárásban, jogi képviselő polgári peres és közigazgatási eljárásokban.
- **Szakértők bevonása:** az ügy jellegétől függően szükség esetén orvos, pszichológus, építész, pedagógus, stb. szakértők véleményét szerezzük be.
- **Konfliktusmegoldó tevékenység:** bizonyos esetekben, amikor a peres eljárás nem tűnik célravezetőnek és az ügyfél azt kifejezetten kéri, egyezségi ajánlatot teszünk a diszkrimináló fél felé.
- **Együttműködés** a kisebbségi ombudsmannal és más jogvédő szervezetekkel.

A DISZKRIMINÁCIÓRÓL RÖVIDEN

A diszkrimináció olyan megkülönböztetést jelent, amelyet – szándékosan vagy tudatosan erre irányuló szándék nélkül – bizonyos csoportokkal, vagy az azokhoz tartozó emberekkel szemben alkalmaznak. Ez a megkülönböztetés nem az egyénnek az ügy szempontjából releváns tulajdonságain alapul, hanem a kisebbségi csoportról alkotott véleményen.

A figyelembe vett kisebbségi (vagy védett) csoport közös jellemzője leggyakrabban a faj, az etnikum, a nemzetiség, az állampolgárság, a nem, a szexuális irányultság, a betegség, a társadalmi réteg.

Diszkrimináció alatt hátrányos megkülönböztetést értünk. A már meglévő hátrányok kiküszöbölését célzó megerősítő intézkedéseket (az amerikai szakirodalomban: *affirmative action*), vagy az ezekre alapuló politikát korábban Magyarországon gyakran pozitív diszkriminációnak nevezték, jelenleg az „előnyben részesítés” a jogilag és köznyelvi értelemben is helyes szóhasználat.

Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozásának előfeltétele volt, hogy jogszabályait harmonizálja az Unió jogrendszerével. Ennek keretében az uniós irányelveket követve készült el a 2004. január 27. napján hatályba lépett, *Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról* szóló 2003. évi CXXV. törvény. A diszkrimináció típusait az Esélyegyenlőségi törvény az alábbiak szerint határozza meg:

Közvetlen diszkrimináció

Közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport neme, faji hovatartozása, bőrszíne, nemzetisége, nemzeti vagy etnikai kisebbséghez tartozása, anyanyelve, fogyatékosága, egészségi állapota, vallási vagy világnézeti meggyőződése, politikai vagy más véleménye, családi állapota, anyasága (terhessége) vagy apasága, szexuális irányultsága, nemi identitása, életkora, társadalmi származása, vagyoni helyzete, egyéb helyzete, tulajdonsága, vagy jellemzője (együttesen: tulajdonsága) miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport részesül, részesült, vagy részesülne.

Közvetett diszkrimináció

Közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül az a közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek nem minősülő, látszólag az egyenlő bánásmód követelményének megfelelő rendelkezés, amely a törvényben felsorolt tulajdonságokkal rendelkező egyes személyeket vagy csoportokat lényegesen nagyobb arányban hátrányosabb helyzetbe hoz, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport volt, van, vagy lenne.

Zaklatás

Zaklatásnak minősül az az emberi méltóságot sértő szexuális vagy egyéb természetű magatartás, amely az érintett személynek a törvényben felsorolt valamely tulajdonságával függ össze, és célja vagy hatása valamely személlyel szemben megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegyenítő vagy támadó környezet kialakítása.

Jogellenes elkülönítés

Jogellenes elkülönítésnek minősül az a magatartás, amely a törvényben felsorolt tulajdonságai alapján egyes személyeket vagy személyek csoportját a velük összehasonlítható helyzetben lévő személyektől vagy személyek csoportjától – anélkül, hogy azt a törvény kifejezetten megengedné – elkülönít.

Megtorlás

Megtorlásnak minősül az a magatartás, amely az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt kifogást emelő, eljárást indító vagy az eljárásban közreműködő személlyel szemben ezzel összefüggésben jogsérelmet okoz, jogsérelmet okozására irányul vagy azzal fenyeget.

A diszkrimináció egyéb megközelítései, fogalmai

Történelmi diszkrimináció (historical discrimination): főleg az amerikai szakirodalomban használt fogalom. A korábbi diszkriminatív jogszabályok, hatósági intézkedések, vagy magánszemélyek – akkor jogszerű – diszkriminatív aktusai következtében a történelem során felhalmozódott hátrányoknak vagy a köztudatban élő előítéletnek a következménye, ami a ma élő kisebbségek számára a jogszabályokban biztosított egyenlőség ellenére hátrányos helyzetet teremt.

Aránytalan hatás (disparate impact): az a jelenség, amikor egy jogszabály, intézkedés vagy feltétel látszólag semleges, de a történelem során felhalmozódott hátrányos helyzet miatt a belőle potenciálisan fakadó hátrány jelentősen nagyobb mértékben jelentkezik a védett csoportok esetében, vagyis az hatásában rontja az adott csoport helyzetét, vagy nagyobb terhet jelent számukra, ami miatt pl. nem tudnak munkát vállalni vagy magasabb pozícióhoz jutni.

Aránytalan bánásmód elve (disparate treatment): az a fajta diszkrimináció, amikor magánszemélyek, jogi személyek vagy állami szervek nem egyenlő módon bánnak a kisebbségekkel, ennek elismerése (és esetleg felismerése) nélkül. Mivel ez az a fajta rejtett diszkrimináció, amelyet nehezen lehet bizonyítani, Hollandiában, az Egyesült Királyságban és az Egyesült Államokban a statisztikai adatokat is felhasználják az ilyen esetek bizonyítása során. Az USA-ban, ha a felperes bizonyítani tudja, hogy ő (a) védett csoporthoz tartozik, (b) jelentkezett egy (lakás- vagy munkaügyi) hirdetésre, (c) jelentkezését elutasították, (d) ezt követően elfogadták egy nem védett csoport tagjának a jelentkezését, aki az ügy számára releváns tulajdonságokban vagy képességekben nem különbözik a felperestől, akkor az alperes részéről fennálló jogellenes diszkriminációs célzatot a bírói gyakorlat bizonyítottnak tekinti. A már korábban említett, és az Európai Unió keretirányelvein alapuló hazai bizonyítási rendszer a napjainkban ehhez hasonló megoldást alkalmaz.

Szándékos diszkrimináció (intentional discrimination): az az eset, amikor egy látszólag „semleges” törvényt szándékosan diszkriminatív módon alkalmaznak.

De jure diszkrimináció („de jure” discrimination): az a jogszabály, amely mind megfogalmazásában, szellemében, mind alkalmazási lehetőségeiben semleges, de hatályba lépése a gyakorlatban mégis diszkriminációt okoz.

TÁMOGATÓK 2008-BAN

CEE – TRUST

EUROPEAN ROMA RIGHTS CENTER

NEMZETI FEJLESZTÉSI ÜGYNÖKSÉG

MAGÁNSZEMÉLYEK

NEMZETI CIVIL ALAPPROGRAM

NORVÉG CIVIL TÁMOGATÁSI ALAP

OPEN SOCIETY INSTITUTE (OSI)

MAGYARORSZÁGI CIGÁNYOKÉRT KÖZALAPÍTVÁNY

ROTSCHILD ALAPÍTVÁNY

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

SZOCIÁLIS ÉS MUNKAÜGYI MINISZTERIUM

NEKI

Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda

Másság Alapítvány

Postacím: 1447 Budapest, Pf. 510.

Telefon/fax: (06-1) 303-8973; (06-1) 314-4998

Internetes honlapunk: www.neki.hu

e-mail: info@neki.hu

A szervezet adószáma: 18051922-1-42

Bankszámlaszáma: OTP Bank NyRt.: 11711034-20810629

OTP Bank Rt. Központi Deviza Fiók: 11763055-24746012

Nyomdai előkészítés: RÁCIÓ Kft. (www.racio.hu)

Sokszorosítás: *mondAt Kft.* • Budapest (www.mondat.hu)

